

عەلی باپیر:
دەبێ گۆران خۆی یەکلایی بکاتەوە
12 ◄

ژنان دەچنە بەغدا
پیاوان باجەکەی دەدەن
16 ◄

حەسەن شەریف
گلەیی و گازندان دەدەتە لایەکی
9 ◄

Rûdaw

ÇAPA EWRÛPA

Xwînerên Rûdaw'ê bêtir dizanin

Hevpeyvîna Hefteyê ▸ 11

Serokê Enstîtuya Kurdzaniyê ya li Wiyana'yê Prof. Dr. Celîlê Celîl: **"Pirtûkxaneya Casimê Celîl milkê kurdan e!"**

Deutschland 1,50 Euro | Nederland, Belgique, France 1,50 Euro | Schweiz 2,70 CHF | England 1,40 GBP | Sverige 21,00 SEK | Danmark 15,00 DKK

Hejmar / Nr. 34 | 2. Adar / März 2010 | **www.rudaw.net**

Min ji Erdoğan soz stand!

(Wêne: Diha)

Rojin piştî civînê daxuyaniyek da çapemeniyê

"Serokwezîr got ez digel axaftinên Rojînê me û wî li wir soz da ku derbarê zarokên kurd ên ku di zîndanên Tirkiyê de ne yasayeke nû derxînin."

Pirr tişt jê hatin hêvîkirin, lê di dawiyê de hevdîtina Serokwezîrê Tirkiye'yê Erdoğan bêtir bû helkeftek bo hunermendên beşdar ku pirsgirêkên xwe yên şexsî bînin ziman, ne ku civîn nîşaneya piştevaniya wan bo demokratîzekirina Tirkiye'yê be.

Di hevpeyivîneke taybet li gel Rûdaw'ê de hunermenda beşdar Rojîn civîna ku di çarçoveya "rêlibervekirina demokatîk" de li dar ket nirxand û anî ziman ku xema pirraniya hunermendên tirk û esilkurd ên weke Ceylan û Ali Şan zêdetir pirsgirêkên copyright û tiştên din yên taybet bûn.

Rojîn dibêje ku wê ji Serokwezîr Erdoğan re qala 4000 zarokên kurd ên keviravêj ku niha girtin ne kiriye û tikaya serbestberdana wan ji wî kiriye û li ser wê yekê Serokwezîr jî gotiye ku ew tevlî dîtinên wê dibe û li wir soz daye ku di derbarê wan zarokên kurd ên girtî de yasayeke nû ji meclîsê derxînin.

Hevpeyvîna bi Rojîn re di rûpela 2 de

Hollanda, Îtalya û Fransa çalakvanên kurd binçav dikin

Köln (Rûdaw) - Bi sedema endametiya Partiya Karkerên Kurdistanê (PKK) hefteya borî li çendîn welatên Ewrûpa'yê 90 çalakvanên kurd hatin girtin, 76 kes tenê li Îtalya'yê. Operasyonên li Fransa û Îtalya'yê piştî lêkolîneke du salî û li gor polîsên welatên navborî di çarçoveya girtina sê kampên perwerdehiyê de hatin encamdan. Kesên ku li Îtalya hatibûn binçavkirin, piştî girtina îfadeya wan, serbest hatin berdan. Lê metirsiya wê yekê heye ku çalakvanê kurd yê bi navê Hasan Adir ku dixwest ji Almanya derbasî Hollanda'yê bibe û ji aliyê hêzên sînor ve hatibû binçavkirin, radestî Tirkiye'yê bê kirin.

Ji bo şermezarkirina operasyonan li Marsîlya 1500 kes li paytext Parîs jî 1000 kurd hatin ba hev.

Makezagonek nû

TUSIAD doza guhertinên ciddî di siyaseta tirkî de kir ▸ 4

Dilê Xalo sekinî

Xwediyê strana "Tune bûm" piştî çend rojan mirî hat dîtin ▸ 10

Hesabên siyasî

Kurd li Ewrûpa jî ji kurdbûna xwe ditirsin ▸ 7

Dawiya bendewariyekê

Piştî gellek hewldana Birca Belek li xwediyê xwe vegiriya ▸ 9

Li Amed'ê gerîna li rêyên çareserkirinê

Amed (Rûdaw) - Amed'ê van rojan ji konferansekî bo gerîna li rêyên çareserkirina pirsa kurd re mazûvantî kir. Konferansa bi navê "Danûstandinên Navneteweyî û Ezmûnên Çareseriyê" di 27'ê Sibat'ê de hat lidarxistin. Ji ber ku her kesê beşdar li welatê xwe rastî neheqiyê hatiye û bi awayekî pirsgirêka netewî jiyaye, mêvanan dixwestin bi rêya vê konferansê ezmûnên xwe bi gelê kurd re parve bikin. Mêvanên beşdar modelên çareserkirina pirsgirêka netewa xwe ji beşdaran re vegotin. ▸ 4

"Nanê destê jina ne sinetkirî heram e!"

Hewlêr (Rûdaw) – Gellek kesên ku keçên xwe sinet dikin wiha difikirin ku "nanê destê jinên ne sinetkirî heram e!" Li gor ku lêkolîner dibêjin, ev adet ji şaş têgihiştina adet û hadisên olî û her wiha ji mitolojiya wan ya kevnar tê. Di van civakên kevnare de organên cinsî yên keçikên di navbêna 7 salî û ber bi jor di jêr şertên xeternak de tên seqet kirin. Ev kevneşopiya ku herî zêde li welatên afrîkî û ereban û li hinek herêmên Kurdistan'ê jî belav e, ji ber hewldanên di salên dawî de ber bi kêmbûne ve diçe. ▸ 8

”Hunermendên din qala copyright dikirin, min jî behsa 4000 zarokên Kurd ên girtî kir”

Rojînê helwêstên hunermendan ji Rûdaw re vegot.
Hunermenda kurd bixwe ji Erdoğan re qala zarokên girtî û meqam û stranên kurda kir.

Rojîn ji ber kurdbûnê ji Şanoya Nîştimanî ya Tirkiyê hat derxistin û kanala kurdîaxêv TRT-6 bi cih hişt ji ber ku rastî cudaxwaziyê hat. Lê ew niha li ser maseya serokwezîr behsa pêwîstiya çareserkirina pirsgirêka kurd dike. Pêkenînên wê jî her li ser çareserkirina pirsgirêka kurd bûn. Her çiqas hunermendên din behsa pasporta dîplomatîk û mijarên dî yên taybet dikirin Rojîn'ê bêhtir pabendî mijara esasî ma û behsa 4000 zarokên kurd ên girtî yên nava zîndanên Tirkiyê kir. Di vê hevpeyvîna taybet de Rojîn ji xwênerên Rûdaw'ê re dîtinên xwe vedibêje.

Erdoğan di civîna li gel hunermendan de alîkariya wan bo "rêlibervekirina demokratîk" daxwaz kir.

Rûdaw Stenbol

Hefteya borî weke hunermendeke kurd tu û hejmareke din a hunermendên Tirkiyê mêvanên Serokwezîr Receb Tayyib Erdoğan bûn. Di wê rûniştinê de behsa çî hat kirin?

Behsa pirr tiştan hat kirin. Hin hunermendan daxwaziyên xwe yên taybetî berçavkirin. Tenê yek an didu di çarçoveya rûniştinê de axaftin kirin. Pirraniya wan behsa copyrighta berhemên xwe, wergirtina pasportên dîplomatîk û standina mafê hatinûçûnê bi firokeyên VIPê û tiştên ji wê corê kirin! Lê min qala meseleya vebûna demokratîk li Tirkiyê kir, ji ber ku di rastiyê de armanca vê rûniştinê behskirina wê meseleyê bû. Lewra dema ez çûm wê derê min xwe ji wê re amadekiribû û hin dosye min bi xwe re bibiribûn. Min got niha 4 hezar zarokên Kurd di zîndanên Tirkiyê de hene û pêwîst e hikumet wan berde, ji ber ku ew kar bûye sedema acizbûna gelê kurd. Çawa hûn tênê barîn ji bo zarokên filistînî ku keviran diavêjine israeliyan, pêwîst e bo zarokên kurd jî weha bin, ew jî zarok in.

Wekî dinê?

Piştî wê min ji serokwezîr re qala sala 1925an kir ku wê demê bi navê Îslahatî Şerq proseyek destpêkiribû ku armanca wê bişaftina (asîmîlasyon) kurdan û kultura Kurdan bû. Wê demê hemû meqam û stranên kurdî kirin tirkî û ew li ser navê tirkan hatine qeydkirin. Min daxwaza wê yekê kir ku mafê wan berheman vegere bo xwediyên wan, ku ew jî kurd in û di arşîva TRT de mane û ew berhem ji kurdan re bêne vegerandin. Min herwiha daxwaz kir ku di helkeftên ji aliyê şaredariyan ve tên organîzekirin, derfet ji stranbêjên kurd re jî bê dayîn ku hunera kurdî nîşanî xelkê tirk bidin.

Qet behsa çûyina te ya ji TRT-6ê wek pêşkêşkar hat kirin?

Belê, min ji serokwezîr daxwaz kir ku ew lêkolîna wê meseleyê bike. Herwiha min anî ziman ku TRT-6 pêngaveke mezin a Tirkiyê ye û nîşana valebûna polîtîkaya şaş a 85 salên dewleta tirkiyê ye hemberî kurdan.

Gelo beşdarên wê rûniştinê di derbarê van tiştan de tu axaftin nekirin?

Mixabin gellek ji wan hunermendên ku ji wê rûniştinê re hatibûn vexwendin, kêm yan zêde qala mijara civînê nekirin. Tenê hu-

> Li civîna bi hunermendan re daxwazên taybet bêhtir hatin qisekirin

nermendê navdar Yavuz Bingöl ji serokwezîr re got, ku wî dengê xwe nedaye partiya wî, lê di vê meseleyê de piştevaniya wî dike û pêwîst e serokwezîr di vê pêngavê de wêrek be. Ibrahîm Tatlises jî got ku di vî welatî de êdî pêwîst nake behsa tiştên giştî bêne kirin, di vî welatî de pirsgirêkek heye û pêwîst e zû bê çareserkirin. Bi giştî 68 hunermend hatibûn vexwendin û ji wan 62 amade bûn. Lê ji piraniya wan dawakariyên şexsî hatin û xwe nêzî meseleya kurdî nekirin.

Gelo helwêsta serokwezîr li ser axaftinên te çi bû, ew ji aliyê wî ve dihatin qebûlkirin?

Belê çendîn car serokwezîr got ez digel axaftinên Rojînê me û wî li wir soz da ku derbarê wan zarokên kurd ên ku di zîndanên Tirkiyê de ne yasayeke nû ji meclîsê derxînin, hikumet awayê rêvebirina kursên zimanê kurdî ber bi başiyê ve biguherîne û wî herweha piştevaniya pirraniya axaftinên min kir. Serokwezîr bi awayekî pirr vekirî guhdariya axaftinan dikir. Rast e hin tişt dihatin gotin ku belkî bi dilê wî nebûbin, bo mînak min behsa wan zarokan kir ku kevir avêtibûn polîs û eskerên tirk. Lê tevî wê jî wî soz da ku wê meseleyê çareser bike.

Serokwezîr ew vexwendibûn ji bo ku di meseleya rêlibervekirina demokratîk û çareserkirina pirsgirêka kurdî alîkariya wî bikin. Gelo wan piştevaniya wî kirin?

Rast e, beşeke wan ji serokwezîr re got ku ew piştevaniya wî dikin û tiştê ku dikeve ser milê wan ew ê bikin. Lê mixabin pirraniya wan daxwaziyên wan ên taybetî hebûn û ew yek bêtir hat behskirin, lê ne armanca rûniştinê ya sereke. Serokwezîr dizane ku hunermend kesên xwedî tesîr in. Xwezî ev civîn zûtir bihata encamdan.

Hejmareke mezin a wan hunermendên ku beşdarî wê rûniştinê bibûn kurd bûn, gelo çima tenê te ew daxwazî kirin?

Rast e, mixabin pirraniya wan bêdengî hilbijartin û axaftin nekirin. Lê ez weke hunermendeke kurd di wê baweriyê de me ku em di qonaxeke dîrokî de derbas dibin û wacibê ser milên min e ku ez wê peyamê bigihînim. Ew der ne cihê wê yekê bû ku mirov behsa

> ”Min heneka li ser jina mêrdînî li ser wî jî jê re got”

pirsgirêkên xwe yên taybetî bike. Wîjdana min aram nedibû eger min behsa zarokên kurd ên nava zîndanan nekiriba. Ez gilî li Ceylan û Elî Şan û yên din nakim ku wan axaftin nekirin. Bavê min kesekî wusa bû ku pir ji rehmetî Mele Mistefa hez dikir. Weke malbat dîrokeke me heye û em xêzaneke şoreşger bûn. Ên din ditirsiyan. Ew neheq nînin, ji ber ku ew bi kultura tirsê perwerde bûne.

Tu bi pêkenîn û axaftinên xwe yên xweş naskirî yî. Hat gotin ku di rûniştina we ya digel Erdoğan de te pêkenîneke got û ew jî pirr keniya?

Rastiya wê ew bû ku min meseleyekê ji Erdoğan re vegot. Me bi navê Mêrdîn'ê beşdariya pêşbaziyeke strangotinê kiribû. Di wê pêşbaziyê de me nekarî em bibin yekem û me pileya duyemîn bi dest ve anî. Ew jî bi SMS'ên xelkê bû. Lê jina hevkarekî me ku kurd bû ji Mêrdîn'ê telefon ji me re vekir û bi kurdî got: "Bila mala bavê Erdoğan xera be, wî nehişt kurd yekem bin." Erdoğan bi vê meseleyê pirr keniya. Mebesta min ew bû Erdoğan serokwezîr e û ew ji her tiştî berpirs e. Lewra ew neçar e bi hûrînî li hemû tiştan vekolînê bike. Vêca ez dibêjim nabe hunermend dûvelang be û divê ew hertim di opozisyonê de be, da rastiyan bibêje. Atatürk helbestvanê mezin Nazım Hikmet vexwende ser sofreya xwe. Lê Nazim Hikmet neçû. Min jê re got em bo wê yekê hatine ku êdî xwîn neyê riştin û em li vir in jî bo ku rastiyan bibêjin.

Weke hunermendeke kurd beşdariya te ya di TRT-6 de weke semboleke vebûna demokratîk û çareseriya pirsgirêka kurd bû. Tu bawer dikî ku ev pêvajo wê bigehe encamekê?

Ji me re dilxweşiyeke mezin bû. Lê ez hest dikim ku niha ew pêvajo rawestiyaye. Pirr şiroveyên cuda hene. Herkes sedema rawestiyanê dixe stûyê yê din. Herçend ku dibêjin ew prose rawestiyaye. Lê ez bawerim ku tîr ketiye kevanê, eger armanca xwe negire jî, ew ê li nîşaneke nêzîk bixe. Her çi nebe niha behsa pirsgirêka kurd tê kirin, ev ne hêsan e û dem jê re pêwîst e. Hûn dibînin ku opozîsyon û lêşker qet alîkariya serxistina vê prosesê nakin. Şertûmerc pirr dijwar in, ev cara yekemîn e ku li Tirkiyê hikûmetek behsa çareseriyê dike. Her çi be, çawa be û ji bona çi armancekê be, rêya wan rêyeke dirust e. Hêviyeke min a mezin pê heye. Ew roj li bîra min e ku piştî 85 salan di televizyoneke tirkî ya fermî de axaftina bi kurdî hat kirin. Bawer bikin hin wezîrên kurd digiriyan. Bi dehan salan me hêviya xwe bi partiyên çep ve girêdabû ku ewê tiştekî ji kurdan re bikin. Lê encamdan û destpêkirina pêvajoya çareseriyê ji aliyê partiyeke kevneparêz û rastgir a weke AKP em hemû rastî şokê anîn. Me bawer dikir ku hemû tişt wê bi çepan bê kirin û me digot dil jî li aliyê çepê ye! Lê niha pirraniya wan dijminatiya proseya vebûna kurdan dikin. Çavê me li çepan bû lê ew dijî me derketin.

Rûdaw

Rojnameyeke siyasî û heftane

Xwedî
Rudaw Media GmbH

Serokê Civata Rêvebir
Nûredîn Weysî
nuradinwaisi@rudaw.net

Sernûser
Ako Mihemed
akopress74@yahoo.com

Rêvebirê Nivîsînê
Nasredîn Akyol
nasredin@rudaw.eu

Redaksiyon
Firat Kelehkî
kelehkî@yahoo.com

Azad Kurdî
azadkurdi@hotmail.com

Besam Mistefa
wardoz@gmail.com

Sîdar Bengîn Epozdemir
sidar@rudaw.nl

Dîzayner
Memo Celâl

Îdare û belavkirin
Mustefa Sefîq Edilbî
gare2005@hotmail.de

Şêwirmendê yasayî û aborî
Dipl. Kfm. Abdulletif Canimana
info@canimana.de

Navnîşan
Rudaw Media GmbH
Gutenbergstr. 63a
50823 Köln/Germany

Telefon: +49 (0) 221-26 00 40 02
Telefax: +49 (0) 221-26 00 49 81
www.rudaw.net
info@rudaw.eu

Rûdaw bo nivîsên ku bi nav tên weşandin ne berpirsyar e.

Ji bo ku di proseya dengdanê de sextekarî çênebe

Çavê amerîkiyan li Kerkûk'ê ye

Di hilbijartinan de çavê cîhanê li Kerkûkê ye; bi taybet jî rayedarên Amerikî ji bo şopandina pêvajoya hilbijartina li Kerkûkê wê çavdêran bişînin. Metirsî ew e ku hilbijartin nebe wek a sala 2005'an.

Ako Mihemed Şivanî Kerkûk

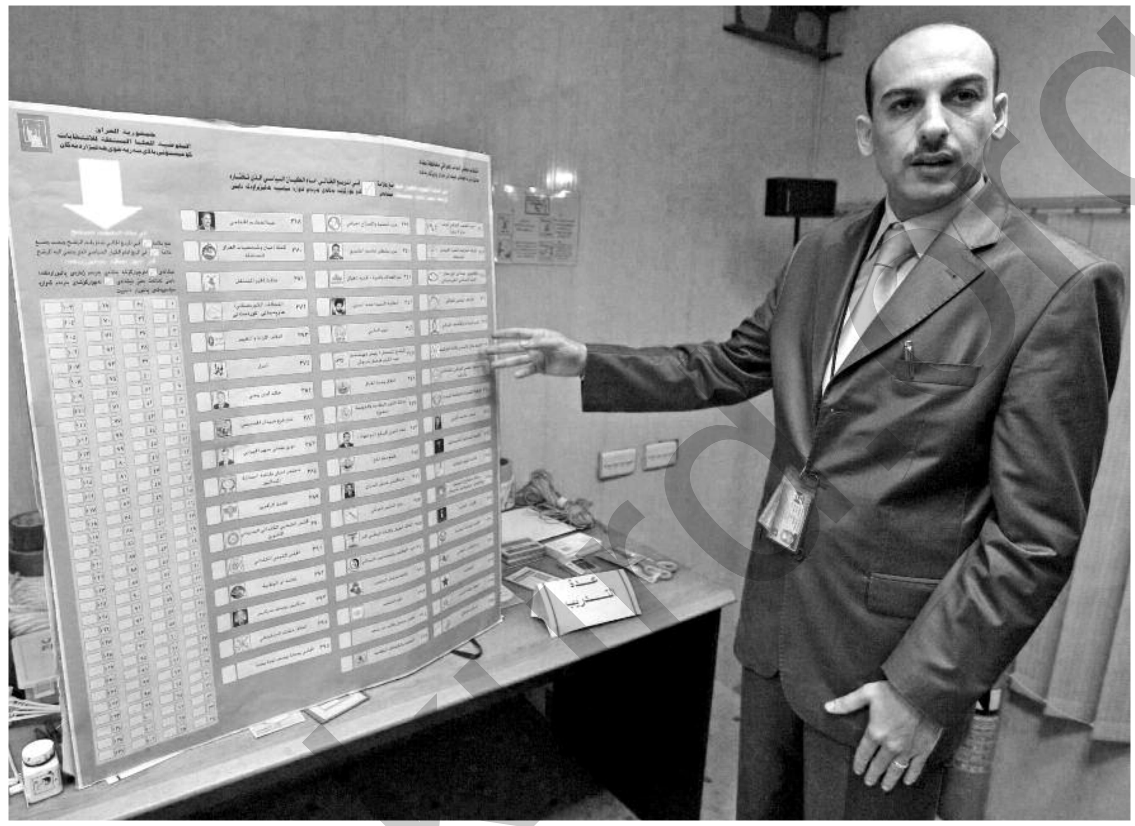
Lîstên beşdar di hilbijartina 7'ê adara 2010'an de li bajarê Kerkûk'ê, ji niha ve guman dikin ku sextekarî di wê hilbijartinê de çênebe û amerîkî jî di civînekê de ligel berpirsên binkeyên dengdanê ragehandin ku wê bi hûrî çavdêriya wê proseyê bikin.

Li sînorê parêzgeha Kerkûk'ê 800 hezar dengdêr hene û ji bo wê mebestê jî 184 binkeyên dengdanê li navenda bajarê Kerkûk'ê û 118 binke jî li derdorên bajêr hatine vekirin, ku di her navendeke dengdanê de 400 welatî deng didin.

Lîstên beşdar ji niha ve hest bi metirsiya sextekarî di hilbijartinê de dikin. Berbijarê lîsta Goran li Kerkûk'ê Mele Ferman, wê gumanê zêde dixe berçav û wiha diaxife: "Me daxwaz ji Komîsyona Bilind a Hilbijartinan û hêzên Amerîka û Neteweyên Yekbûyî kiriye, bi hûrî çavdêriya vê dengdanê bikin. Ewê bi hemû corekê pêşiya sextekariyan bigrin, ji ber ku çavê hemû cîhanê li ser Kerkûk'ê ye."

Berpirsê Ofîsa Kerkûk'ê ya Komîsyona Bilind a Serbixwe ya Hilbijartina Ferhad Talabanî ragehand: "Me gelek hewl daye ji bo ku pêşgîriya sextekariyê bikin, ji ber ku gelek çavdêrên biyanî û navxwe ji nêz ve proseya dengdanê li Kerkûk'ê dişopînin." Yek ji sedemên sextekarîkirinê qerebalixbûna binkeyên dengdanê di roja hilbijartinê de ye. Talabanî eşkere kir, wan pirsgirêka qerebalixiya roja dengdanê jî çareser kirine.

Berbijarê lîsta Partiya Nîştimanî ya Turkmanî ku Kerkûk'ê Elî Mehdî, nigeraniya xwe ji hebûna sextekariyê wiha eşkere kir: "Eger hilbijartinên vê carê jî wek carên berê, sextekarî tê de bê kirin, emê boykot bikin. Me Amerîka û Neteweyên Yekbûyî agahdar kiriye, wan jî soz daye me ku sextekariya hilbijartina 2005'an dûbare nebe."

Li sînorên parêzgeha Kerkûkê 800 hezar dengdêr û 302 binkeyên dengdanê hene *(Wêne: Rûdaw)*

"Îran çalakvanên sivîl neçarî revê dike"

Azad Kurdî Taybet

Xelkê Rojhilatê Kurdistan´ê yên ku tevlî xebatên qedexekirî ya partiyên Rojhilatê Kurdistan´ê bune, rêya xebatên sivîl hildibijêrin. lê Komara Îslamî ya Îran´ê rê nade wan û zêde zextê li ser wan dike. lewra çalakvanên sivîl jî neçar dimînin Îran´ê cîh bihêlin.

Endama Komîta Navendî ya PDKÎ Nahîd Husênî, diyar dike, partiyên siyasî û xelkê wî welatî bi giştî û bi taybet Kurdistan´ê hewl didin bi riya xebatên sivîl û aştîxwazane berevaniyê ji mafên xwe bikin. Lê Îran´ê bersiva xebata sivîl û aştîxwazane ya kurdan bi tûndûtûjiyê dide. Kurd herdem alîgirê aştiyê û çareserkirina pirsa kurd bi rêya siyasî û gotûbêjê bûne.

Di heftemîn civîna Konseya Mafê Mirovan a ser bi Rêxistina Neteweyên Yekbûyî de li Jenevê, derbarê binpêkirina mafên sivîl ên hemwelatiyên Îran´ê, bi dijwarî hatin rexnekirin. Lê berpirsê karûbarê siyasî li Wezareta Navxwe ya Îran´ê Mehmûd Ebaszade, ku di wê civînê de beşdar bû, ragehand ku di salê de zêdeyî 5 hezar meş û xwepêşandan di wî welatî de tên lidarxistin û 250 partiyên qanûnî jî li Îran´ê hene.

Çalakvanê sivîl û endamê civata bajarê Qurwe ser bi parêzgeha Sine, Arif Nadirî da zanîn: "Xebata sivîl li Rojhilatê Kurdistan´ê di dema borî de, gelek berhem hebûye, wek weşandina dehan kovar û çapemeniyên xwendekarî, heftenameyên kurdî, avabûna civatên çandî, rêxistinên ne dewletî ango NGO serbixwe, heta damezrandina rêxistinên parêzerên mafê mirovan, girevgirtinên giştî û girseyî, girev li pêşberî dadgeha bajarê Sine û zanîngehan û wd... wêna jî bû sedema ku tirsa desthilatê li ser Rojhilatê Kurdistan´ê bê şikandin."

Bi baweriya wî çalakvanê sivîl yê kurd, Komara Îslamî ya Îran´ê berdewam hewlê dide xebata sivîl ji nav bibe û eşkere kir: "Hikûmeta Îran´ê çalakvanên sivîl neçar dike welat bicîh bihêlin, ji ber ku mana wan li hundirê welat bandora erênî dike, ser xurtbûn û girseyîbûna xebata sivîl û hişyarkirina xelkê."

Çalakvanê sivîl ê kurd Aso Salih, ku heyamekê di girtîgehên Îran´ê de bûye û ji ber guşarên Komara Îslamî ya Îran´ê, ev du sale ji Rojhilatê Kurdistan´ê derketiye û niha li Swêd´ê niştecih e, diyar kir: "Îran li dijî hemû çalakiyên sivîl ê ku li derveyî desthilata wê tên meşandin, ev yek dibe sedem ku çalakvanên derveyî desthilatê neçar bin welat bicîh bihêlin."

Komara Îslamî 22 pêşmerge kuştin

Sabir Qadirî Taybet

Komeleya Zehmetkêşên Kurdistan'ê ragehand ku 4 pêşmergeyên wan ên ku ji bo kom- kirina alîkariyan û karê rêxistinî çûbûn Rojhilatê Kurdistan'ê, ji aliyê Supaya Pasdaran a Komara Îslamî ya Îran´ê ve hatin kuştin. Çalakvanên siyasî yên kurd jî kuştina van her 4 pêşmergeyan wek; "Kuştina zaroyên xelkê" binav dikin.

Di roja 21' ê Sibat'ê 2010´an de, 4 pêşmergeyên ser bi Komeleya Zehmetkêşên Kurdistan'ê ku hizbeke Rojhilatê Kurdistan'ê ye, li navçeya Kanî Zerd a ser bi bajarê Serdeşt li Rojhilatê Kurdistan'ê, ji aliyê hêzeke taybet a Sipaya Pasdaran ketin ber gullebarînê de û her çaran jî jiyana xwe ji dest dan. Komeleya Zehmetkêşên Kurdistan'ê daxwiyaniyek belav kir û nûçeya kuştina çar pêşmergeyên xwe piştrast kir û ragehand: "Pêşmergeyên me bi tenê ji bo komkirina alîkariyan çûbûn. Mebesta me ji şandina van pêşmergeyan ne pêkanîna çalakiyên çekdarî bû."

Di van herdu salên borî de, pêşmergeyên partiyên Rojhilatê Kurdistan'ê bi awayên nehênî derbasî Rojhilatê Kurdistan'ê bûne. Herwiha di vê demê de 22 pêşmergeyên van partiyan hatine kuştin. Li gor partîyên kurdîstan'î yên ku pêşmergeyên wan jîyana xwe ji dest dane wiha ye; 12 pêşmergeyên Komeleya Zehmetkêşan, 6 pêşmergeyên Hizba Demokrata Kurdistan'ê û 4 pêşmergeyên Hizba Demokrata Kurdistan'a Îran'ê. 5 çekdarên Îran'ê jî ji aliyê pêşmergeyên wan hizban ve hatine kuştin.

Herçiqasî Komeleya Şoreşgerên Zehmetkêşên Kurdistan'a Îran'ê şerê çekdarî red nake jî, lê li gor wê şandina pêşmergeyan di vê pêvajoyê de hevkariya bizava gelê kurd nake. Endamê Komîteya Navendî ya Komeleya Şoreşgerên Zehmetkêşên Kurdistan'a Îran'ê Salih Şerîfî behsa şandina hêzên çekdar di vê dema niha de kir û got: "Şandina hêzên çekdar propaganda û îdîa ye, xebata sivîl a gelê kurd lawaz dike û dibe sedemê mîlîtarîzbûn a Kurdistan'ê, herwiha hincetan jî dide Îran'ê ku zext û guşarên zêde bixe ser Hikûmeta Herêma Kurdistan'ê."

Kevneparlementera Galîçya Camilo Nogueira:

"Pêwist e kurd xweseriya xwe bidest bixin"

"Divê hikûmet ji bo çareseriya pirsgirêka kurd bi rêxistina çekdar re karibe dest bi diyalogê bike. Divê pêvajoya aştiyê bişopînin."

Firat Kelehkî Taybet

Li Amed'ê konferansa "Danûstandinên Navneteweyî û Ezmûnên Çareseriyê" *(Wêne: Diha)*

Kongreya Civaka Demokratîk (KCD) bi mebesta çareseriya pirsgirêka kurd û sûdwergirtin ji ezmûnên navneteweyî di 27'ê sibatê de li Amed'ê konferansek bi navê "Danûstandinên Navneteweyî û Ezmûnên Çareseriyê" lidarxist. Di konferansê de, Analistê polîtîkayê û Nûnerê BASK'ê Jone Goîrîzelaîa, Berdevkê Partiya Aralarê Jon Abrîl, Akademîsyen Ana Vîllellas Arîno, Kevneparlementera Galîçya Camîlo Nogueîra, Nûnerê Kongreya Neteweyî ya Afrîka'ya Başûr û Enda- mê Desteya Rêveberiya Destûrê Hassen Ebrahîm, Parêzerê Mafên Mirovan ê Başurê Afrîka'yê Brîan Currîn, Kevnecîgirê Sekreterê Giştî yê Neteweyên Yekgirtî Hans-C Van Sponec, gelek rojnameger, nivîskar, rewşenbîr û akademîsyenên biyanî û navxweyê welat beşdarbun..

Di destpêka konferansê de hevseroka KCD'ê Yüksel Genç ragehand ku pirsgirêka kurd êdî bûye pirsgirêka hemû Rojhilata Navîn û wiha axivî: ''Ti kes nikare bi serê xwe çareser bike. Divê bi muxatabgirtina îradeya azad a gelê kurd bê çareserkirin..'' Piştî Yüksel Genç, Şaredarê Bajarê Mezin ê Amed'ê Osman Baydemir axifî û got: "Sedema pirsgirêkên Tirkiye'yê nebûna aştiya navxweyî ye. Qeyrana siyasî, aborî û yên din ji ber neçareseriya pirsgirêka kurd dixuliqin.."

Di konferansê de siyasetmedarên Herêma Baskê bal kişandin ser pêvajoya diyalog û danûstandinên welatên xwe û gotin li Tirkiye'yê ji bo çareseriya pirsgirêka kurd pêdivî bi diyalogê heye. Kevnecîgirê Sekreterê Giştî yê Neteweyên Yekgirtî Hans-C Van Sponec got ku berî her tiştî şer bidawî bibe. Nûnerê Kongreya Neteweyî ya Efrîqa'ya Başûr û Endamê Desteya Rêveberiya Destûrê H. Ebrahîm bibîrxist ku di pêvajoya diyalogê de heta tawîz neyê dan serkeftin ne mimkûn e. Rayedara Dibistana Çanda Aştiyê Ana Villellas Arîno, axifî û da zanîn ku Amed'ê nêzîkî Katalonya dibînin û got" ev konferans hem ji bo kurdan û hem jî bo tirkan pir girîng e. Di çareserisiya mesela kurd de dibe modela Katalonya wek mînak bê girtin. Divê hikûmet ji bo çareseriya mesela kurd bi rêxistina çekdar re karibe dest bi diyalogê bike. Divê pêvajoya aştiyê bişopînin."

Piştre Kevneparlementera Galîçya Camilo Nogueira jî ragehand ku pir kêfxweş e li Kurdistan'ê ye û got: ''Me zilma li Leyla Zana hat kirin dît. Ger em serpêhatiyên Galiçya û Kurdistan'ê bînin ber hev kurd û galiçî dişibin hev. Divê zimanê dayikê wek zimanê kêmîneyan neyê dîtin. Herwiha divê Yekîtiya Ewrûpa (YE) jî rêzê li cudahiyan bigre. Pêwist e kurdên Tirkiye, Sûriye, Îran û Îraq'ê xweseriya xwe bidest bixin.''

Seroka nû doza makezagoneke nû kir!

Boyner rêya çareseriyê destnîşan kir: Divê dewlet bi kurd û elewiyan re li hev bê.

Rûdaw Stenbol

Ümit Boyner bû seroka jin a duyem a TÜSIAD'ê

Lijneya Rêveberiya TUSÎAD'ê civîneke çapemeniyê ya yekem bo seroka nû Ümit Boyner lidar xist. Boyner pêşeroja Tirkiye'yê nirxand û xwest ku pergaleke nû ya parlamenteriyê bê avakirin û qanûna hilbijartinê bê guherandin.

Komaleya Karmend û Pîşesazan a Tirkiye'yê (TUSÎAD) li Otela The Marmara'yê civîneke çapemeniyê li dar xist. Seroka Giştî ya TUSÎAD'ê Ümit Boyner derbirî ku ew ê rêveberiyeke zelal bin û ji bo krîza aborî ya cîhanê jî mekanîzmayên kontrol kirina gerdûnî pêşniyar kir. Ümit Boyner da zanîn ku heta niha li Tirkiye'yê gellek krîzên aborî pêk hatine û Tirkiye jî di vê mijarê de bi tecrube ye. Boyner wiha got: "Ji ber ku derfetên fînanskirinê pirr kêm in, wê aboriya cîhanê nikaribe mezintir bibe. Ev tişt ji bo Yekîtiya Ewrûpa'yê (YE) jî wiha ye. Boyner daxuyand ku wan ji bo xebatên demokratikbûnê dest bi xebata raporekê kirine û wiha got: "Divê berî her tiştî li şûna makezagona sala 1982'an a derbeyan divê makezagonek nû bê sazkirin. Divê makezagonek demokratîk û her kesî dixe nava xwe saz bibe. Divê berê her tiştî zagona partiyên siyasî bê guhertin. Bendava ji sedî 10'an dakeve xwar. Ji bo partiyên siyasî ji serdestiyê rizgar bibe divê zagona partiyên siyasî bê guhertin. Ev pirsgirêk taloqî sala 2015'an nabe." Boyner, Serokwezîrê Tirkiyê Recep Tayyip Erdoğan jî rexne kir û da zanîn ku demokrasî bi bendava ji sedî 20 pêk nayê. Boyner, wiha dom kir: "Divê dewlet bi welatiyên kurd û elewî re li hev bê. Divê dewlet bêyî cudatiyê têxe nava welatiyan ji her kesî re xizmetê bike."

Boyner, destnîşan kir ku welatekî lê aramî tunebe pêşketina aboriyê jî pêş nakeve. Boyner, da zanîn ku ji bo aboriya Tirkiye'yê pêş bikeve divê berî her tiştî arami pêş bikeve.

Serokê Hak-Par'ê Bayram Bozyel

"Berjewendiya netewa xwe ji bîr nekin"

Rûdaw Köln

Bayram Bozyel

Mijara sereke ya Herêma Kurdistan'ê hilbijartina parlamentoya Îraq'ê ye. Lê kurdên Bakûr jî ji wan mijaran dûr nakevin û hêviyên xwe diparêzin. Serokê Hak-Par'ê Bayram Bozyel jî wek kurdek Bakûrî di derheqê hilbijartina Îraq'ê de hêvî, nêrîn û daxwazên xwe ji Rûdaw'ê re anî ziman.

Bozyel wiha axifî: "Ger ku em bifikirin Iraq hîn neketîye îstîkrarê, ji bo vê yekê jî ev hilbijartin bo pêşeroja Îraq'ê pewîstiyekî girîng e. Lê ji bo me herî girîng jî performansa partiyên Kurdistan'ê, kursiyên ku wê bigrin û tevgerîna wan e. Li vir kurd bi tevger bin dikarin ji nû ve di damezrandina parlamentoya iraq'ê de rolekî girîng bilîzin."

Bozyel daxuyand ku ji bilî wan jî, dengên ku kurd bistînin wê ji bo avakirina Îraq'a nû jî girîng be. "Ji bo vê yekê ev hilbijartin hem ji bo Iraq'ê û hem ji bo kurdan pêvajoyekî nû ye. Herçiqas kurd bi lîsteyên cuda beşdarî hilbijartinê dibin jî, yê herî girîng ew e ku divê berjewendiya netewa xwe ji bîr nekin."

Bozyel bibîrxist ku lîsteya ku PDK û YNK amade kirine hem ji tevgera kurd û hem ji bo heremê faktorekî girîng e. "Ev nayê vê wateyê ku em li dijî partiyên dinin. Em girîngî didin Lîsteya Kurdistanî û programên wan ên li ser pêşeroja Îraq'ê. Li gor vê rewşê em hêviyên xwe diparêzin. Di hilbijartinên Herêma Kurdistanê de performansekî demokratîk nîşan dan. Em hêvîdar in ku ev performansên xwe di hilbijartina navendî de jî berdewam bikin."

Kurdên rojava jî tevlî hilbijartinan dibin

Di propagandeya hilbijartinan li Başûrê Kurdistan'ê kurdên ji Rojavayê Kurdistan'ê jî beşdar in.

Rûdaw Taybet

Di çarçoveya propaganda hilbijartinên parlamenê Îraqê de, jimareke kurdên ji Rojavayê Kurdistan'ê yên daniştvanên bajarê Silêmani'yê xwepêşandaneke piştgiriyê lidarxistin û piştîvaniya xwe ji lîsteya Hevpeymaniya Kurdistan'ê re dan xwiyakirin.

Organîzatorê giştî yê xwepêşandanê Rizgar Sûrî ku wek Bavê Cegerxwîn tê naskirin daxwiyaniyek di derbarê xwepêşandanê de belav kir û ragehand: "Di çarçoveya kampîna hilbijartinên parlamenê Îraq'ê de û hevrikiya demokratîk di navbera lîstên siyasî yên Herêma Kurdistan'ê de û jiber girîngiya qonaxa niha, me wek komeke kurdên Sûriyê yên daniştvanên Silêmaniyê xwest beşdariyê di vê kampînê de bikin û piştîvaniya xwe ji lîsteya hevpeymaniya Kurdistanî re bi rêya rêpîvanekê bidin pêşandan."

Xwepêşandanê ji Parka Giştî li kolana Salim destpê kir û beşdaran bi dahol û zirneyê xwe gihandin nivîsîngeha peywendiyên Kurdistan'ê ya YNK'ê û li wir ji aliyê Xalid Ebdal ve hatin pêşwazîkirin.

Rizgar Sûrî wiha axifî: "Bi baweriya me lîsteya hevpeymaniya Kurdistanî nûnera vîn û îradeya gelê Kurdistan'ê ye. Loma me biryar da em piştîvaniya wê bikin nemaze ku hizbên siyasî yên kurdên Sûriyê li Silêmaniyê bê deng man û ti çalakî pêşan nedan."

Komeke kurdên Rojavayê, li Silêmaniyê bi dahol û zurneyan meşa piştîvaniyê li dar xistin *(Wêne: Rûdaw)*

Berendamên kurd ji televizyonan ditirsin

Newzad Mehmûd Silêmanî

Berbijarên lîsteyên kurdî ên beşdarî hilbijartinê rûbirûbûna televizyonan red dikin. Parlamenterekî Yekgirtû jî da zanîn, sedem ew e ku hinek berbijar ditirsin.

Piştî serhildana Bihara 1991'an, çend hilbijartin li Kurdistan'ê hatin encamdan, lê heta niha tu rûbirûbûnek televizyonê di navbera dijberan de çênebûye. Beşek ji welatî jî daxwaz dikin berbijarên lîstên cuda li ser ekranên televizyonê derkevin rûbirûyê hev.

Di hilbijartina berê de dijberên Mesûd Barzanî daxwaz jê kirin ku posta Serokatiya Herêma Kurdistan'ê, rûbirûbûna televizyonê bi wan re pêk bîne. Di dema kûrbûna pirsgirêkên navbera YNK û Goran de jî, Mele Bextyar diyar kir, ew amade ye ligel Noşîrwan Mistefa di beşdarê rûbirûbûna televizyonê be.

Berbijarê Komela Îslamî li bajarê Silêmaniyê Nazim Ebdula, nebûna rûbirûbûna televizyonêwiha şirove dike: "Li ser berendaman desthilateke zêde ya partiyan heye. Sedem ew e ku berbijar bi tevahî ne azad in û nawêrin beşdarî rûbirûbûna televizyonê bin." Nazim Ebdula herwiha da zanîn: "Rûbirûbûna televizyonê ya du lîstên cuda, wek rûbirûbûna dû aliyan tê dîtin û wê demê ne dûr e ku di navbera wan du aliyan de pevçûn derkeve holê." Nazim bi xwe jî pirs dike: "Eger me rûbirûbûna televizyonê kir, kî navçîtiyê bike?"

Erselan Tofîq, ku mamoste ye jî, wiha baş dizane ku berbijêr wek rêbazek demokrasiyê rûbirûbûna televizyonê bihev re encam bidin û wiha axifî: "Ji ber ku di rûbirûbûna televizyonê de proja dahatû û herwiha astê kêmasiya aliyan tê gotûbêjkirin." Erselan wê rexneyê jî raberî berbijar û lîstan dike: "Bi wî qasî ku nimayîşa kesayetiyan dikin, ewqas bernama wan bidin nîşandan." Li gor Erselan Tofîq: "Zêde aliyê desthilatê xwe ji rûbirûbûna televizyonân diparêze, ji ber ku dibe kêmasiyên wan zêde bin, lê ji ber ku opozîsyon ne li ser desthilatê ye, derfeta heye ku rexneyê bigre."

Rayedarên lîsteyan ditirsin ku di encama wan rûbirûbûnên televizyonê de pevçûneke tund derkevin holê, ji ber hemû lîstên opozîsyonê, pişta xwe girê didin kêmasiyên desthilatê û ji bilî vêna, heta niha komek pirsgirêkên giring û çarenûssaz bi daliqandî mane ku çareserkirina wan li benda destbikarbûna gera dahatû ya Parlamenê Îraq'ê ye.

Şivan Perwer li benda lampa kesk e

Dilbixwîn Dara Bonn

Van rojan di medyaya tirk de bi ferehî behsa çûna hunermendê kurd Şivan Perwer ji bo Tirkiye'yê tê kirin. Herwiha rojnamegerên ku gellek ji wan li Tirkiye'yê navdar in jî, ketine dorê ji bo ku li ser vê vegerê li gel Şivan hevpeyvînan çêbikin.

Ev çend salin Şivan Perwer xwe ji bo vegerê amade kiriye û gellek deriyên ku heta niha girtîbûn vekirin. Piştî axaftina Serokwezîrê Tirkiye'yê Receb Tayyip Erdoğan li ser vegera Şivan Perwer ku gotibû ew dewlemendiyeke Tirkiye'yê ye û rêya vegerê ji wî re vekirî ye, rayedarên dewletê dest pê kirin ku behsa vegera Şivan Perwer bikin.

Kesên nêzîkî Erdoğan, weke Dengir Mir Fırat ku demekê cîgirê serokê Partiya AKP bû, li Viyena bi fermî Şivan Perwer dawetî Tirkiye'yê kir û jêre got ku ew ê ji bo vegerê hemû alîkariyê bike.

Di konserta paytexta Awûstûrya Viyena ku Serokê Kurdistan'ê Mesûd Barzanî û Serokê Awûstûrya Hans Fischer jî beşdar bûn, her du partî AKP û DTP ji bo vegerandina Şivan Perwer ketin pêşbirkê, ka kîjan ji wan dikare bi rêya xwe hunermendê kurd vegerîne.

Di civîna vekirina Weqfa Şivan Perwer de jî parlamenterê AKP yê Amed'ê Ihsan Arslan eşkere got ku ew hatiye Şivan Perwer bibe û wan bêriya wî kiriye. Parlamentera AKP ya Wan'ê Gülşen Orhan dema ku çûbû Viyena, di kulîsekê de gotibû AKP wê di meha 5'an de li Amed'ê Festîvala Feqiyê Teyran çê bike, Şivan jî ji bo ku beşdarî festîvalê bibe hatiye dawetkirin.

Çavkaniyeke nêzîkî Şivan Perwer ku nexwest em navê wî eşkere bikin, diyar kir ku hinek pirsgirêkên din hene, dibin sedem ku Şivan Perwer nikaribe di demeke nêzîk de vegere. Ew razîkirina PKK ye. Ev plan dizî hatibû girtin. Heta niha PKK bi germî nêzîkî vegera Şivan Perwer nabe. Berpirsiyarekî PKK yê Almanya ji Rûdaw re diyar kir ku ew Şivan Perwer weke hunermendekî kurd ê serkeftî dibînin, lê belê di derbarê vegera wî de hinek planên wan ên cuda hene.

Diyare tenê astengek li pêşiya vegera Şivan Perwer ji bo bakurê Kurdistan'ê û Tirkiye'yê maye, ew jî îşareteke kesk ji PKK'ê ye. Şivan Perwer baş dizane, heta ku PKK destûra vegera wî nede, ew ê nikaribe di wê vegerê de bigihê armanca xwe. Hunermendê Kurd İsmail Aygün ku bi navê Şivan Perwer naskirî ye, di sala 1955'an de li gundê Sorî yê nêzîkî bajarê Wêranşar'ê ji dayîk bû ye û ji sala 1976'an û vir de li derveyê welat dijî.

Xwezî ji xemên wan re

Hêmin Ebdulla

Hergav ku porê min dirêj dibe, diçim cem wan. Sertaşxaneyeke (berber) kurd di naverasta wî bajarê Hollanda de ku ez li wir dijîm. Li wir xortekî xwînşirîn heye ku bi dîtina wî dilê min şa dibe. Ew nizane pirçê çêbike. Lewra jî herdem gêzikek di destê wî de ye û di hundir sertaşxanê de tê û diçe. Ne mêjdem e hatiye Hollanda. Wek bixwe dibêje: "Di salvegera serhildanê de dibe sêyemîn sal ku ez li vir im." Pir car bi henek jê re dibêjim: "Were rûne, hê bêhna Kurdistan'ê ji te tê...", ew jî tê û dest bi axaftinê dike.

Hîwa li Kurdistan'ê di televizyonê de kamêravan bûye. Lewra niha jî ku tiştekê ji te re behs dike, wiha tê xwiyakirin ku dîmeneke vîdeoyê ji te re bi hûrdekariyên wê nîşan bide. Gelek bi hûrî, bi aliyekî bedew û balkêş ji te re dibêje ku wê pirsê çawa dibîne.

Di navbera min û Hîwa de di derbarê koçkirina ciwanan bo Ewrûpa gotûbêjeke germ a berdewam çêbûye. Ez hergav jê re dibêjim baştir e tu vegerî Kurdistan'ê, lê ew ne razî dibe û bersiva min wiha dide: "Ew aramî û asûdebûna min li vir heye, li Kurdistan'ê tunebû."

Cara dawî ku me hev dît, bi pêkenînê min jê re behs kir ku ciwanên Singapur'ê jî ji welatê xwe bêzar in û bicîh dihêlin. Lê bi vê gotinê matmayî nebû, ser û çavê xwe jî têk neda û tenê bi sarî ji min re got: "Diyar e ew jî li welatê xwe ne asûde û rihet in." Gotina wî rast bû, ciwanên Singapur'ê jî li welatê xwe ne asûde ne, lê ew ji ber ku ne rihet û asûde ne, ji bo ku ji zêde pêşketina welatê xwe bêzar in.

Ji bo wan kesên ku nizanin: Heta destpêka salên şêstî ya sedsala borî, Singapur komek giravên paşverû yên ser bi Endonezya û Malezya bû. Niha piştî nêzîkî pêncî salan bûye yek ji welatên cîhanê ku jiyana xelkê wê herî xweş e.

Çavkaniyên Ewrûpî behsa wê dikin ku di salê de 1000 ciwanên Singapurî dev ji welatînama xwe berdidin û bo derveyî welat direvin. Wek yek ji wan ciwanan dide zanîn, ew jî bo wê armancê ye ku bikarin: "Bêhnekê bidin."

Xema ciwanên singapurî di hin tiştan de dişibe xem û kulên ciwanên kurd. Ew ji wê yekê bêzar in ku di welatê wan de ew serkirdeyên pîr û kal ên wan ku serxwebûn bo welat wergirtin, hê jî biryarê li ser hûr û girê wan tiştan didin ku li wir çêdibe. Lewar navê wan serkirdeyan danîne "Bavên me". Nifşa kal ku qonaxa dijwar a berî azadiyê dîtiye, herdem bo ciwanan bibîr tînin ku divê 'spasdarê' bavan bin û ji gotinên wan dernekevin. Yek ji wan ciwanan giliya wê yekê dike ku wiha nerîna xwe tîne ziman: "Heta bo silavkirinê jî bavên me biryarê distînin ku çawa û kengê xelk hev silav bikin.

Xemên ciwanên singapurê hin car jî dişibin xem û kulên ciwanên kurd. Bo nimûne ew ji wê yekê bêzar in ku 'Bavên wan' ewqas tekezê li ser giringiya xwendin û pêşketina takekesan di nav civakê de kirine ku wiha jê hatiye kesê/a xwendineke baş nexwendibe, nikare bi jiyaneke serbilindane bijî. Ew dibêjin jiyan li cem me hemû dubare û çaverêkirî ye. "Cara yekem tu xwendina xwe kuta dikî, piştre bi dîplomeya xwe kar peyda dikî, dûre dizewicî. Di dawiyê de jî tu malekê ji hikûmetê dikirî. Lewra jî tiştekî ron û eşkere ye ku çi tê serê te."

Hîwa ku wan gotinan guhdarî dike, dikene û gotinekê dike ku wateyeke kûr heye: "Eger li cem me jî ciwanan tenê ew xem hebûyana, qet nedihatin derve û nedibûn Goran jî!", wê demê radibe ser pê û gêzikê xwe hildigire da ku bin piyê yek ji sertaşkeran paqij bike. Li min dinere û dibêje: "Xwezî ji xemên wan re."û bi programeke realist kar û xebatên xwe xurttir bike.

Serokê KOMKAR-EU bi wezîrê tirk Çelik re hevdîtin pêk anî:

"Me ji Çelik re daxwazên gelê kurd anî ziman"

Kovan Amedî li ser hevdîtina xwe bi Çelik re bersiva pirsên Rûdaw'ê dan.

Serokê KOMKAR-EU Kovan Amedî

We di roja 21'ê Sibat a 2010'an de bi Wezîrê Dewletê yê Tirkiye'yê Faruk Çelik re hevdîtinek pêk anî. Ev hevdîtin bi çi armancê pêk hat?

Belê bi Wezîrê Dewletê yê Tirkiye'yê Faruk Çelik re hevdîtinek min a wiha pêk hat. Yekitiya Demokratên Tirk li Ewrûpa'yê em wek KOMKAR-EU dawetê wê civîna danasîna rêxistina xwe kirin. Wezîr Faruk Çelik jî beşdarê wê civînê bû. Piştî civînê min wek Serokê Giştî yê KOMKAR-EU daxwaza hevdîtinê ji wezîr kir. Ewî jî bersivek erênî da daxwaza min û me hevdîtinek pêk anî. Armanca vê hevdîtinê ew bû ku ez li ser operasyonên li dijî endamê rêxistana dewleta kûr Ergenekon, JITEM û herwiha jî projeya Hikûmeta AKP'ê wek "Rêlibervekirina Pirsgirêka Kurd" û "Rêli- bervekirina Demokrasiyê" dîtina rêxistina xwe pêşkeşî wî bikim û daxwaza berdewamiya vê pêvajoyê jê bikim.

Gelo we ji bo çareserkirina pirsgirêka kurd daxwazên konkret ên çawa peşkeşî wezîr kirin?

Civînek kurt bû lê di atmosferek germ de derbas bû. Min jê re got ku di warê çareseriya pirsgirêka kurd de dîtin û daxwazên me cûda bin jî, lê em projeya "Rêlibervekirina Pirsgirêka Kurd", "Rêlibervekirina Demokratiyê" û herwiha daddkirina endamên rêxistana JITEM û Ergenekon'ê, gavekî girîng dinirxînin. Di vî warî de em amade ne piştgiriya we bikin. Lê divê hikûmet jî dawî li operasyonên li dijî siyasetmedar û serokên şaredariyan li Kurdistan'ê bîne. Divê girtiyên siyasî yên kurd bên azadkirin. Divê pirsgirêka zarokên girtî di demeke kurt de bê çareserkirin. Divê hikûmet di pêvajoya demokratîk de biserkeve. Bo daxwazên demokratîk ên kurdan gavên konkret bavêje. Li ser daxwazên min wezîr Faruk Çelik jî got ku li Tirkiye'yê guftûgoyek germ tê kirin."

Hûn di heman rojê de tevlî kongreya YEK-KOM'ê jî bûn. Wek tê zanîn 10 sal zêdetir e ku di navbera KOMKAR û YEK- KOM'ê de ti pêwendî nîne, ça-wa bû YEK-KOM'ê we vexwend kongreya xwe? Niha pêwendîyên we û YEK-KOM çawa ne?

Berî niha jî hevalên me ji bo tevxebatiyê car caran name ji YEKKOM'ê re şandibûn. Lê encam jê wernegirtibûn. Piştî ku me kongreya KOMKAR-EU'yê pêk anî, me bi nameyek daxwaza hevdîtinê li YEK-KOM'ê kir û ez bi telefonê jî bi serokê wan birêz Ahmed re peyivîm. Mixabin ji bo hevdîtinê wextê me li hev negirt. Lê wan KOMKAR-EU'yê vexwendin kongreya xwe ya 16. û em jî bi dilxweşî beşdarî kongreya wan bûn. Em dikarin di gellek waran de bi hevre kar bikin. Wek numûne: Li ser perweda zimanê kurdî, ji bo efuya giştî, ji bo rakirina zordestiya li ser folklor û çanda kurd, ji bo guhertina zagona bingehîn. Ne tenê KOMKAR-EU û YEK-KOM, em dikarin rêxistinên din jî tevlî vê xebatê bikin.

Hevpeyvîn:
Seyîtxan Kurîj

Operasyonên Kurdistan'ê gihiştin Ewrûpa'yê jî

Rûdaw Amsterdam

Herçiqas operasyonên li Ewrûpayê li dijî çalakvanên kurd piştî lêkolîneke 2-salî pêk hatin, piraniya çalakvanan zû hatin berdan. Bi beşdariya 150 polîs li kampeke nêzîkî bajarê îtalî Pîsa ji bo lêkolîn li nasnameyên wan 76 kes ji bo demeke kin hatin girtin.

Dû re hat ragihandin ku 72 kes hatine berdan, lê 10 çalakvanên kurd hêja li girtîgehê ne li benda biryara dadgerê. Dozgeriya îtalî çalakvanên kurd sedem gumana "piştgirîkirina terorîzma navnetewî" û "Komkirin û perwerdekirina endamên PKK-yê" dixwaze darizîne.

Di encama lêkolîna li ser komek kurd li Fransayê de jî girêdayî bi operasyonên li Îtalyayê polîs avête ser komeleke kurdî li Marsîlya û çar mal û 4 bira têde 12 kurd hatin girtin. Polîsê fransî li Montpellier, Grenoble û Lyon jî sê kurd binçav kir.

Holanda: Metirsiya radestkirinê ji bo çalakvanê kurd

Çavdêr bi balkêşî dizanin ku di heman hefteya ku du operasyonên mezin li dijî çalakvanên kurd pêk hatin bi fermî hat ragihandin de ku kurdek di 19ê meha yekê li Holanda hat binçavkirin dema ku dixwest ji Almanya ji sînorê derbas bibe. Li gor ragihandina fermî ya dozgeriya holandî çalakvanê kurd bi navê Hasan Adir hat binçavkirin bi gumana endametiya PKK-yê. Çapemeniya holandî dibêje Hasan Adir serokekî PKK-yê ye ku berpirsiyaretiya Ewrûpayê dike.

Parêzerê Adir Bart Nooitgedagt dibêje ne tesaduf e ku piştî xwespêrê (miwekîlê) wî derbas bû nav axa Holanda yekser hate girtin. Nooitgedagt destnîşan dike ku mimkun e tiliyê dewleta tirk di girtina Hasan Adir de hebe.

Tirkiye ji aliyê xwe ve piştî girtina çalakvanê kurd Adir pêre daxwaza radestkirina wî kir, lê belê parêzerê wî bibiryar e rê li ber wê yekê bigire li dadgehê di 18ê adarê de. Parêzer Nooitgedagt dibêje nabe xwespêrê wî bê radestkirin ji ber ku metirsiya êşkenceyê ji bo wî heye lewre bi baweriya dewleta tirk Adir kesekî bilind e nav PKK-yê. "Jixwe dadgerê almanî piştrast kiriye ku ew guman ji bo xwespêrê me heye."

Li aliyê dî hefteya borî siyasetmedar Nedîm Seven piştî ku 1,5 sal li girtîgehê ma ji aliyê dewleta Fransayê ve hat berdan. Balkêş e Seven jî pêşî li Îtalyayê hatibû girtin û piştre dema çû Fransayê carek din hatibû binçavkirin. Ji bo Seven biryar hatibû dan neyê radestkirin bo Tirkiyeyê.

Kurdên Almanya:

“Qet nebe li Bexda’yê yek bin”

Rojeva gellek kurdên li Ewrûpa hilbijartina İraq’ê ye. Hêvî ew e ku li Bexda’yê di nava siyaseta kurdan de yekiti bê avakirin.

Rudaw Bonn

Li Ewrûpa kurd ji nêzîk ve rewşa siyasî li Kurdistan’ê û İraq’ê dişopînin. Her rûdaw û bûyereke ku li Kurdistan’ê rû dide, rojeva kurdên Ewrûpa bi wê re tê guhertin. Ji ber ku kurdên ku li Ewrûpa dijîn ne xwediyê rojeveke taybetî ne, berê wan li Kurdistan’ê ye. Her çiqas ew dûr bin, lê bi rêya înternet, rojname, e-mail û kanalên televîzyonê Kurdistan’ê roj bi roj dişopînin.

Van rojan rojeva kurdên li Almanya dijîn jî hilbijartin e. Ne tenê li Almanya, li seranserê Ewrûpa’yê kurd di heyecana hilbijartinê de ne.

Li Almanya bajarê Bonn’ê, li kafêterya mixazeya “Karstadt” pirraniya caran kurd li hev dicivin û siyasetê dikin. Pirraniya wan kurdên ji Başûrê Kurdistan’ê ne. Hinek ji wan zêdetirî 30 salî ye li Almanya dijîn. Porê xwe li Almanya spî kirine. Êdî bûne beşek ji vê civakê, nikarin dev jê berdin û biçin li Kurdistan’ê bi cih bibin.

> **“Çiqasî kêmasî hebin jî, gendelî û dizî hebin jî, lê welatê me ye, divê em li hember dijminan xwedî li welatê xwe derkevin.“**

Yek ji wan kesan Fûad Akrawî ye, zêdetirî 30 salan e li Almanya’yê dijî. Heykel jî heye, ew jî ji 30 salî zêdetire li Almanya dijî, bi xwe Xiristiyanî ye, lê ew dibêje “Ez bi dîn File me, lê bi netew, kurd im.” Berê Tariq Eqrawî jî tevlî wan sohbetan dibû, ew niha li Nemsa sefîrê İraq’ê ye.

Ehmed Berber ji sala 1983’an li Almanya dijî, bi xwe ji Duhok’ê ye, ew li bajarê Bonn’ê weke wergêr kar dike, herwiha karmendekî NAVEND’ê ye jî. Dema ku em dipirsin, “Diçî hilbijartinan? Dengê xwe didî kîjan lîsteyê?” dikene û bersivê dide: “Bêguman diçim û dengê xwe didim kurdan.” Dema ku em dipirsin kîjan kurdan? “Lîsteya Hevpeymanî ya Kurdistanî” bersivê dide.

Rexneyeke Ehmed li medyaya kurdî heye, ew dibêje di warê medyayê de kurdan nikaribûn dengê xwe bigihînin derve, weke nimûne heta niha nayê zanîn ka wê li kuderê sindoq werin danîn.

Bavê Kamîran, ku kurdekî Libnan’ê ye, ew jî nêzîkî 30 salan e li Almanya’yê dijî. Bi salan e di nava qirecira siyasetê de dijî. li Beyrûd’ê mala wî ji bo kurdan weke komeleyekê bû. Carekê ew çûbû serdana rehmetî Mele Mistefa Barzanî, heta niha jî bi serbilindî behsa wê rojê dike. Dema ku me pirsa hilbijartinan jê kir, got: “Çiqasî kêmasî hebin jî, gendelî û dizî hebin jî, lê welatê me ye, divê em li hember dijminan xwedî li welatê xwe derkevin. Bila li Bexda’yê dengê kurdan yek be, bila li Bexda’yê kurd bi hêz bin...”

Şoferê taksiyê li bajarê Köln’ê, Nebez Elî, hevalê Goran e, dengê xwe dide lîsteya Goran, baweriya wî bi ti partî û lîsteyên din nayê. Xwendekara beşê Zanistên Aborî li zanîngeha bajarê Münster’ê, Rêjîn Mihemed Salih, ku bi xwe ji Kerkûk’ê ye, dibêje: “Pirrdengî îşareta demokrasiyê ye, bila pirrdengî li Kurdistan’ê hebe, ezê bi xwe dengê xwe bidin Lîsteya Hevpeymaniya Kurdistanî, lê xwezî kurd ji parastina berjewendiya şexsî zêdetir li bejewendiya netewî bifikiriyana û bi yek dengî biçûna Bexda’yê.”

Hilbijartinên herêmî li Hollanda:

“Ji tirkan re nabêjim ez kurd im”

Berendameke din: „Ez dengê xwe nadim kêsê ku li netewa xwe xwedî dernekeve.”

Sîdar Bengîn Epozdemir
Maastricht

Hilbijartinên herêmî yên 3’ê Adar’ê li Hollanda bûne rojeva kurdên wê jî. Dengdêrên kurd dixwazin bi dengê xwe piştevaniya xwe bo siyaseta partiyan a di derbarê kurdan de nîşan bidin; komeke piçûk a kurd jî xwe berendam nîşan dide, lê hinek ji wan ji ber dengdêrên nekurd nabêjin ku ew kurd in.

Meltem Okçu (23) li bajarê Capelle a/d Ijssel berendam e ji bo encûmena şaredariyê ji Partiya Sosyalîst (SP) ku di meclîsa Hollanda de partiya sêyem e bi 25 kursiyan. Okçu xwendekara hiqûqê ye li Rotterdam, lê belê ji niha ve dixwaze xwe biavêje siyasetê: “Giringtirîn tişt bo min ew e ku SP dixwaze rê li ber jihevdûrkirina grûbên civakê bigire.” Dema jê bê pirsîn giringtirîn kêşeya Capelle çî ye ew evîniya xwe ji bo mûzîkê û piyanoyê nikare veşêre û dibêje: “Şaredarî dibistana mûzîkê ji budceyê biriye. Ez dixwazim şaredarî dîsa berpirsiyaretiya xwe bîne cih.”

“Ez dibêjim ez ji Tirkiye’yê me”

Hilbijartin nêzîk dibin û partî û rêxistinên wan derî bi derî dixwazin dengê gel biparêze yan jî bi dest bixe. Ji bo Okçu jî heman tişt derbasdar e. “Ji siban zû heta şev dereng ez li derve me, di nav gel de me. Îro jî ez li maleke Silêmanî bûm. Min wan nedinasî, lê min karî desteka wan bigirim.” Okçu di rêza duwem a lîsteya SP de cih digire û li gor pêşbîniyan dikare bê hilbijartin. Lê herçiqas biryardariya şaredariyên hollandî tenê di asta herêmî de bihêz e, karîgeriya problemên netewî û ta radeyek navnetewî jî di dema hilbijartinan de bi diyarî têne pêş. Meltem Okçu jî weke hin siyasiyên kurd ên din dibêje ew xwe ji bo bidestanîna dengan neçar dibîne ji tirkan re qala kurdbûna xwe neke: “Yek prensîba min heye, ew jî ez tucar nabêjim ez tirk im. Lê belê dijminên me gellek in. Min dişopînin, bo mînak di înternetê de. Ji ber wê yekê ez nikarim bêjim ku ez kurd im. Ez ji wan re dibêjim ‘ez ji Tirkiye’yê me’. “

Berendam Meltem Okçu li gel hevkarekî ji partiya xwe propaganda hilbijartinan dike

“Xelet e”

Li aliyê din yê Hollanda’yê Golî Abdulrahman (46) berendam e ji bo encumena şaredariya Amsterdam-Zuid’ê. Herçiqas îhtimal kêm be ku Abdulrahman bê hilbijartin, ji ber ku di rêza pêncem de cih digire, ew helwêsta siyasiyên ku li gor wê “rastgo” nîn in li ser nasnameya xwe, rexne dike. “Ez bi xwe kurdayetiya xwe nikarim vêşêrim. Ez bûma min deng nedida keseke ku li ser nasnameya xwe mikur neyê.” Li gor Abdulrahman kesên wisa nikarin di qada siyasî de jî dirust bin.

Berendamên kurd

Çend berendamên kurd ên din jî dixwazin tevlî encûmena şaredariya xwe bibin. Ji wan Mistefa Okçuoğlu li Den Haag’ê (PvdA) bi lîsteyeke serbixwe, Bekir Leşkerî li Amersfoort’ê ji Yekîtiya Demokratan, Dana Mîrza li Den Haagê (UVD) û Alî Bayrak (PvdA) li Roermond’ê.

Kurd û ereb li Yûnanîstan’ê şerê hevdu dikin

Rûdaw Atîna

Ev dema çar rojan e kurdên daniştvanên Atîna’ya paytextê Yûnanîstan’ê û erebên ji Cezayir’ê yên li Yûnanistan’ê bê sedemekî diyar şerê hevdu dikin û di nav wan de kurdekî ji bajarê Silêmani’yê bi navê Necat (28) bi kêrê hatiye birîndarkirin.

Çavkaniyeke Rûdaw’ê li Atîna’yê ragihand: “Şer di roja 21’ê Sibat’ê de destpê kir û heta niha jimareke ereban ji aliyê kurdan ve hatine lêxistin, ereban jî xwestine heyfa hemneteweyên xwe hilînin û biryar dane li çi kurdê ku bikeve destê wan de, bidin.”

Heman çavkaniyê wiha domand: “Lê di şeva 22’ê Sibat’ê de ereban keysa xwe lê anîne û bi kom li dikandarekî kurd ku li bazarê înternetcafeya wî heye, xistine. Piştî lêdaneke zêde du kêr jî lê dane û pişt çavê dikandarê kurd bi heşt kêlan hatiye dirûtin.”

Hat ragihandin ku niha kurdên Atîna’yê xwe ji heyfhilanînê re amade dikin, lê ereb qet nêzîkî tixûbên navçeya ku tê de kêr li xortê kurd dane, nabin.

Pirsgirêka kurd gihişt Parlamena Norwêc’ê jî

Rûdaw Oslo

Bi gurrbûna guftûgoyên li ser pirsgirêka kurd li Tirkiye’yê, pirsa kurd li parlamenên ewrûpî jî bi germî tê nîqaşkirin. Parlamena Norwêc’ê plan dike ku roja 17’ê Adar’ê li ser pirsgirêka kurd konferanseke taybet li dar bixe.

Tê gotin ku di vê konferansê de wê bi dorfirehî rewşa kurdan li her çar perçeyên Kurdistan’ê were gotûbêjkirin. Herwiha, li kêleka gotûbêjkirina pirsgirêkê û komkujiyên ku hatine serê kurdan, konferans wê rêyên çareseriyê jî nîşan bide.

Tê çaverêtêkirin ku ji Herêma Kurdistan’ê Wezîrê Karûbarên Şehîd û Enfalkiriyan Dr. Mecîd Mihemed Emîn Cemîl jî bi serokatiya şandeke bilind beşdarî konferansê bibe. Herwiha di vê konferansa navnetewî de, wê gellek kesayetiyên ewrûpî û cîhanî jî nêrînên xwe pêşkêş bikin û di derbarê çareseriyê de beşdarî gotûbêjan bibin.

Ji kurdan siyasetvan û nivîskar Dr. Ebdilbasit Seyda, Serokê Projeya Mafên Mirovên Kurd li Îngiltere Kerim Yıldız, Şoreş Hacî, Xalid Ezîzî û gellek şexsiyetên din di konferansê de cîh digirin.

Li gor daxuyaniyeke Komeleya Kurdên Sûriye’yê li Norwêc’ê, konferansa navnetewî ya gotûbêjkirina pirsa kurdî li Parlamentoya Norwêc’ê wê di bin berpirsiyariya Partiya Sosyalîst ya Norwêcî de be.

Sinetkirina keçan li Herêma Kurdistan'ê kêm dibe

Li Herêma Kurdistan'ê li dijî sinetkirina keçan yasayên caza tên amadekirin. Li gor rapora WADI li sê bajarên mezin gellek jinên sinetkirî hene.

Soran Behaeddîn Hewlêr

Sinetkirina keçan diyardeyeke li piraniya welatên Misilman û Afrîka heye, li cîhanê jî li gor texmînan 100-140 milyon jinên sinnetkirî hene. Li gor îstatîskan salane nêzîka 3 milyon keç li cîhanê tên sinnetkirin, li 28 welatên Afrîka'yê sinnetkirin heye, li Herêma Kurdistan'ê jî diyardeya sinnetkirina keçan hê heye.

Rêxistina WADI di 1408 hevdîtinan de li gel jin û keçên ku temenê wan zêdeyî 14 salan e, anketek pêkanî û encamên wê di raporê de eşkere kir. Li gor agahiyên raporê 565 hevdîtin li Hewlêr'ê, 534 li Silêmani'yê, 309 li Germiyan û Kerkûk'ê û li gel 284 jinan li Dihokê hevdîtin pek anîye.

Rêjeya herî kêm Li Dihok'ê û ya herî zêde li Kerkûk'ê ye

Li gor ankêta WADI,
- Sedî 77 ji jinên Silêmani'yê,
- Sedî 81 ji jinên Germiyan û Kerkûk'ê,
- Sedî 63 ji jinên Hewlêr'ê,
- Sedî 7 jî li Dihok'ê jin sinnetkirî ne.

Rapora navhatî dide zanîn ku li Hewlêr, Silêmanî û Kerkûkê
- Sedî 27 ji keçên ku temenê wan li jêr 20 salan e sinnetkirî ne,
- Sedî 73 ji keçên sinnetkirî temenê wan di navbera 30-39 salan de ye,
- Sedî 84 keçên sinnetkirî temenê wan di navbera 50-59 salan de ye,
- Herwiha jinên ku temenê wan zêdeyî 80 salan e ji sedî 90 ji wan sinnetkirî ne.

Kesê ku keçan sinnet bike tê cezakirin

Komîsyona parastina mafên jinan di gera borî ya Parlamenê Kurdistan'ê proje yasayek dijî sinnetkirina jinan amade kir u peþnîyazî Serokatiya Parlamenê kir, lê yasa bi tenê hat gotûbêjkirin, bi hinceta ku diyar dike bi wî awayî ne berbelav e ku yasayek taybet li ser wê bê derxistin.

Endama Parlamenê Kurdistan'ê û Seroka Komîsyona Parastina Mavên Jinan li Parlamen Geşe Dara ragehand ku niha dixwazin li ser wê proje yasayê kar bikin û wê temam bikin: "Di proje yasayê de sinnetkirina keçan hatiye destnîşankirin û wek tawaneke tundûtûjiyê hatiye danîn, em nikarin bi ti hawî vê diyardeyê ji hole rakin, lê em dikarin hewldanên xwe bikin."

Heta rojame jiber sinneta keçan tu kes nehatine cezadan, jiber sinnetkirin di hundirê malan de tê kirin û ti kes ne amade ye gilînameyan tomar bike. Dara wiha domand: "Di temenê zaroktiyê de tên sinetkirin loma wê demê nikarin gilîname tomar bikin, dema mezin dibin jî ne amade ne gilînameyê tomar bikin."

Di proje yasayê de ceza bo kesên ku keçan sinet dikin hatiye danîn.Cezaya van kesan 15 sal zindankirin û cezaya mewdanî jî ji 10-15 milyona Dînaran.

Lêkolîn behsa hinek aliyên din ên sinnetkirinê dike:
- Sedî 80 ji keç li malê,
- Sedî 13 li mala cîranan û
- 0.1 li nexweşxaneyan hatine sinnetkirin.

Li gor rapora rêxistina Wadî;
- Keç ji sedî 99 bi cîlêtê, ji sedî 1 bi kêrê hatine sinnetkirin.

Karê bav bandorê li ser sinnetkirina keçên wan dike. Mînak, bavên ku mamostetiyê dikin bi rêjeyeke pir kêm keçên xwe sinet kirine, lê keçên ku bavên wan cotkar in ji sedî 79 sinnetkirî ne.

Pirsgirêkên tenduristî

Li gor lêkolînan hatiye zanîn ku sinnetkirina keçan dibe sedemê dirustbûna pirsgirêkên pisîkolojîk û sêksî bo jinan, herwiha hinek caran jî dibe sedemê nexweşiyan.

Piraniya keçên sinnetkirî heta niha jiber azara derûnî ya sinnetkirina xwe dinalin. Z.M. a 21 salî, temenê wê 4 sal bûn dema ku ji aliyê jineke cîranê wan ve hat sinnetkirin: "Dema hatim sinnetkirin pir êşiyam, min pir hawar dikir û digiriyam." Z.M. dibêje ger di pêşerojê de bibe dayika keçekê qet ne amade ye keça xwe sinnet bike.

Li gor anketê, sinnetkirin ber bi kêmbûnê ve diçe, lewre: "Bi tenê ji sedî 10 ji jinan dibêjin keçên xwe yên din jî sinet dikin û ji sedî 45 dibên hatine şîretkirin ku keçên xwe sinnet nekin."

WADI rêxistineke sivîl a alman e û ev 18 sal in li Rojhilata Navîn di warê pêşvebirina karên mirovî de kar dike, ji sala 2005'an ve li Kurdistan'ê hewldide sinnnetkirina keçan nehêle heta li gor yasayê bê qedexekirin.

Rengê we yê favorî kîjan e?

Rûdaw Köln

Reng xwediyê zimaneke derûnî ne. Xwediyê bandorên curbecûr in. Bi rengan hest, çand, stîla jiyanê tê xuyakirin û tê guhertin. Hin reng enerjiya negatîf didin mirov, hin reng a pozîtîf. Her jin nizane ka kîja reng wê xweşik dike, kîja reng wê sar û germ nîsan dide.

Xwarin û vexwarin ji laşê me re çawa bin, reng jî ji hest û jiyana me re wisa ne.

Reng xwediyê hêzê ne jiber vê eger rengekî kêf û hest nede we devjê berdin.

Divê herkes bizanibe rengê wî/ê favorî çi ye?

Zer: Rengê herî bextewar, dilgeş, kamran e.

Rengê portakalê: Rengê herî germ e û bal dikişîne. Gellek kes naxwaze cilên bi vî rengî lixwe bike lê dema lixwe bike pê re atmosfereke karnavalê (şîn û şahî) avadike.

Penbe: Rengekî pozitif û bextewar e. Mirova sivik, bê derd û bi kêf nîşan dide.

Şîn: Di nava rengên sar de yê herî balkês e. Ji bo odeya rûniştinê, odeya razanê dikare kombînasyonên baş çêke.

Sor: Xwediyê du wateyan e. Yek evîn, ya din jî xwîn e. Lê rengê sor beriya hertiştî rengekî bi dil, bir biryar e.

Gerek li dora Birca Belek

Bi destguhertina Birca Belek û avahiyan re, gelek berhem û perçeyên heyinên dîrokî ji gelek deverên bajêr hatine hevdan.

Dîmenek ji Birca Belek - *(Wêne: Selmet Güler)*

Çiya Mazî Cizîr

Min bihîst ku Birca Belek ji destê eskeriyê derketiye û ketiye destê Şaredariya Cizîr'ê, ez li benda derfetek bûm ku herim wê derê bigerim. Berê jî min bihîstibû ku wênekeşê National Geograpîc Selmet Güler dixwaze li ser Goristana Cizîr'ê bixebite. Piştî ku me hevdû dît, wî teklîf kir ku em di rojeke şemiyê de herin.

Ji bo destguhertina Birca Belek em bi peroşî û xeyalên mezin ji Mêrdîn'ê hatin Cizîr'ê, lê pêşî em çûn nava gorîstana bi kevir û kêlên xwe balkêş. Em bi kêf çûn ber derî lê li ber derî polîs hebûn û bi boneya ku hê jimartin û karê dewirkirinê didome nehişt em herin. Bi vê yekê re me telefonî gelek deveran kir û dawî me destûr bi dest xist.

Derve dîrokî, hundir nûjen

Ku di deriyê hesin ê mezin re em derbasî hewşê bûn, pêşî avahiyên eskeriyê yên ku hatine valakirin bala mirov dikişand. Giş bi rengên eskeriyê û hê nîşanên wan xuya dibû. Di nav wan de avahiyek nêzî derî li aliyê rojhilat "Turbeya Şêx Evdirehmanê Welî" hebû û bi şêweya eskerî tabelayek li ser bû. Li milê rojava jî avahiya dîrokî ku karmendê Şaredariyê Osman digot ev biryargeha Alaya Hemîdiyan e. Cihê Mistê Mîro ye, fermandarê Alaya Hemîdiyan e." Derveyê wê dîrokî lê hundurê wê bi temamî nûjenkirî bû. Siwax û reng giş nû û avahî ji bo biryargeh an nivîshehên eskeriyê hatiye bikaranîn. Li ser deriyê pêşiyê ala tirk û nexşên eskerî bal dikişandin. Kevirên vê avahiyê cûda û wekî yên Midyad'ê bûn. Dibêjin binê wê tewla hespan ya berê ye. Ji xwe Osman dibêje ev avahiyên nû beriya eskeriyê jî nivisgehên fermî bûn.

Jibo gulleyên topan kevirên grover

Bi destguhertina Birca Belek û avahiyan re, gelek berhem û perçeyên heyinên dîrokî ji gelek deverên bajêr hatine hevdan. Heta ji navçe û bajarên derdorê jî kevirên wê anîne. Ji vana yê pêşî bala mirov dikişîne, kevirên grover in. Ev di demên berê de wekî gulleyên topan hatine bikaranîn. Her yek ji van keviran li deverekê û bi boyaxa spî hatine boyaxkirin û li peyarêkan ji bo xweşikiya baxçeyê hatiye bikaranîn.

Li bin darekê kevirekî dirêj û li ser bi tîpên erebî nivîs hatiye kolan. Pir kevin xuya ye. Em dipirsin, Osman dibêje; bi texmînî ev kevir ji bircê qetiyaye û li ser dinivîse "Bedirxan Botanî, Kurdistan". Kî bibûya mîr, kevirek dixist nava bircê û li ser navê xwe dinivîsand. Ji van keviran re digotin kevirê desthilatdariyê (kevirê iktîdarê).

Em diherin ser sûrê û bi qasî xuya dibe em li tevahiya sûran dinêrin. Bi gotineke kurdî, kevir li ser kevir nemaye, giş xerabe û kevirên derve giş ketine û winda bûne, yê mayî tenê rek û kilsa hundurê dîwêr e. Dibe ku gelek avahiyên vê herêmê ji kevirên ku ji sûran ketine hatiye çêkirin. Ji xwe ev qedera han ya hemû avahiyên dîrokî yê kurdistan e.

Ka 330 ode, ka textê mîran?

Em diherin aliyê Dîcle û ji bêhna çem û Cûdî bêhna ku gellek kes bi hisret in mistekê dikişînin kezeba xwe. Birca Belek li ber me û deng ji me kesî dernakeve. Herkes li surên xerabe, birca xerabe û dîwarên nîvî di bin axê de dinêre. Wê demê bi axîn mirov dibêje: Gelo ka 330 ode, ka cihê textê mîran, ka seraya wan, ka îhtîşama dîrokî û efsanevî li ku nin. Bê gûman wekî mirovên vê derê dibêjin "dibe ku pirê wan di bin erdê de ne. Lê yê muhîm giş hatine xerakirin." Ji Birca Belek bi xwe jî gelek kevir ketine û bi zorê li ser piyan e. Tu xweşikiya ku mirov dest bavêjê tune ye. Tenê qorê dîwêr yek bi kevirê spî û yek bi kevirê reş hatiye lêkirin.

Me berê xwe da zîndanê, ku min piyê xwe avêt hundur heyecanekê min girt û min got "aha ev e ya li ser piyan maye." Wekî odeyek mezin, grover û di navê de stûnek mezin bi qasî 10 m2 yan û hundurê wê stûnê jî vala û wekî odeya grover bû. 3 deriyê vê stûna odeyî hebûn li rojhilat, bakur û başûr. Li ser deriyê başûr fîgura serê pezkoviyê hebû. Di dîwarê alî derve de wekî kubaleyan hebû û digotin "ev cihê ku Mem tê de maye." Erê digotin ev der zindan e lê qet nedişibiya zîndanê. Ev der ji alî agirparêzan wekî cihê qurbanê dihat bikaranîn. Avahiyek wisa û ji bo serjêkirina qurbanan, tiştekî balkêş û avahiyek dîrokî û muhteşem e. Em ji hevdû dipirsin mînakek wekî vê avahiyê li deverek dinyê heye gelo?

(Wêne: Selmet Güler)

Ronî War (Wêne: Privat)

Edîtorê Weşanxaneya AVA, Ronî War:

"Kurdî ber bi ronesansekê ve diçe"

Ronî War dibêje ku jiber eleqeya kurdî nedikirin, wan berê ji civak û siyasetmedaran gazinc dikirin. "Lê niha guhertin heye."

Rûdaw Amed

Weşanxaneya AVA, ev nêzîkî salekê ye ku li Amed'ê dest bi weşangeriyê kiriye. Dixwaze ku deriyekî din li pirtûkên kurdî, hunera zimên û pirtûkên wergerê veke. Xewn û xeyalên wê pir in, dixwaze ku bi nêzîkbûneke cihê û bi nêrînek cuda weşanê bike.

Di derbarê kar û barê Weşanxaneya Ava de edîtor Ronî War ji Rûdawê re axivî. War diyar dike ku heta 7 pirtûk weşandine û dibeje ku pîvanên wan ên weşanê ziman, wêje û huner e. "Hêviya me ew e ku em karibin bi saya werger û berhevkariyê ji hêla xwe ve birînên vî zimanî rehet bikin..."

Wê nêzikbûna me ya ziman û wêjeyê cuda be

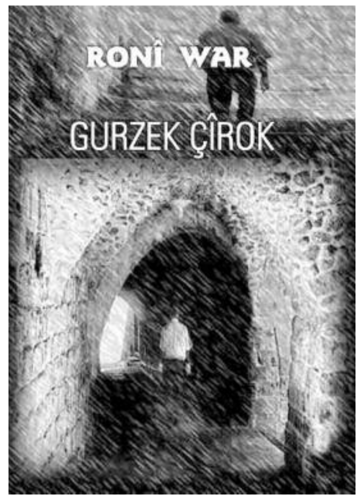
Em dixwazin ji me re behs bike ka sedema ku bi tirkî jî pirtûkan çap dikin çi ye, ji me re dibêje ku ew dixwazin xwe bigihînin xwendevanên ku tirkî dixwînin jî, "Wekî din ji hêla aborî ve jî divê em karibin li ser lingan bisekinin. Loma em bi herdu zimanan weşanê dikin..."

Li ser vê yekê em jê wiha dipirsin, "Ma qey firotina pirtûkên kurdî nikare heqê çapa xwe fînanse bike?", ji me re behsa rastiya meselê dike, "Bi qasî ku em dişopînin ji bilî çend heb navan pirtûkên ku diweşin mixabin nikarin xwe fînanse bikin. Ya jî divê wextekî zêde dirêj di ser wan re bibuhure ku karibe xwe fînanse bikin.."

Herî zêde pirtûkên siyasî têne xwendin

Em mereq dikin ka niha li bakur herî zêde kîjan pirtûk têne xwendin, ji me re bi qasî zanîna xwe behs dike ku niha herî zêde pirtûkên siyasî têne xwendin. Bi vê grêdayî em jî jê dipirsin, "Gelo heke pirtûkên siyasî bi kurdî bêne nivîsandin, wê bêne firotin an na?", ji me re wiha vedibêje, "Li vira ji ber ku mijar siyasî ye ev derdikeve pêş: 'Kê nivîsandiye û çi nivîsandiye.' Bawer im ku bê xwendin jî ewê bi vê nerînê bê xwendin..."

Dû re behs dike ku wan berê gilî û gazinc ji civak û siyaseta kurd dikirin, lê ev çend salên dawî siyaseta kurd berê xwe daye ziman û wêjeya xwe, "Çiqasî ne li gorî dilê me be jî ev gavek baş e û hêviyê dide. Niha bar ketiye ser milê me ku em karibin

xwe bi wan bidin xwendin..."

Li ser sedemên kêmxwendina pirtûkan jî, dibêje ku ji ber çanda xwendinê rûneniştiye xwendin li nav me kêm e, "Ne tenê kurd kêm pirtûkan diwxînin hemî cîranên wan jî naxwînin û mirov dikare bibêje yê ku dixwînin kurd in..."

Divê zimanê kurdî bibe zimanê jiyanê

"Gelo xwendina kurdî di civaka kurd de çawa dikare pêş bikeve?", li ser vê pirsa me jî wisa dibêje, "Ji bo li gor dilê me be, divê kurdî bibe zimanê heyatê, yê perwerdê, bazarê û siyasetê. Niha hewcedariya me ji berhemên xurt heye. Divê çapemeniya kurd li ser berhemên xurt bisekine û bi xwendevan bide nasandin û xwendin..."

Li ser pirsa me ya di derbarê weşangeriya Înternetê de ya li ser xwendevanan jî balê dikişîne ser ku înternet sînoran derbas dike, "Ji ber ku kî, kengî, li kî derê bixwaze dikare bi rehetî bigihêjê û ji bo xwendinê, ji bo ziman û ji bo hevdû fêmkirin û naskirina kesên dinivîsin û dişopînin baş e. Valahiya rojnamegerî û kovargeriyê dadigire. Di pêş de êwê çi bandora wê hebe nizanim lê niha fersendek mezin e. Loma bandora wê li ser xwendin û nivîsandinê heye.. "

Paşê jî em vedigerin ser rola wergerê, edîtor Ronî War behs dike ku werger weke ku mirov ji dinyaya xwe derkeve û tevlî dinyayên din bibe, "Bandora wergerê gelek e, wê çaxê mirov dikare dinyayên din nasbike, wan û xwe qiyas bike û xwe nû bike. Ango werger dibe pira navbera dinya te û dinyayên din. Guhertinên heye, pêşketinên çêbûnê, serpêhatiya wan tu dik. Tu pê birînên zimanê xwe derman dikî, tu berhemên xurt dixî nav wêjeya xwe û tu ziman çêdikî, li gorî rewşa îro bi pêş dixî..."

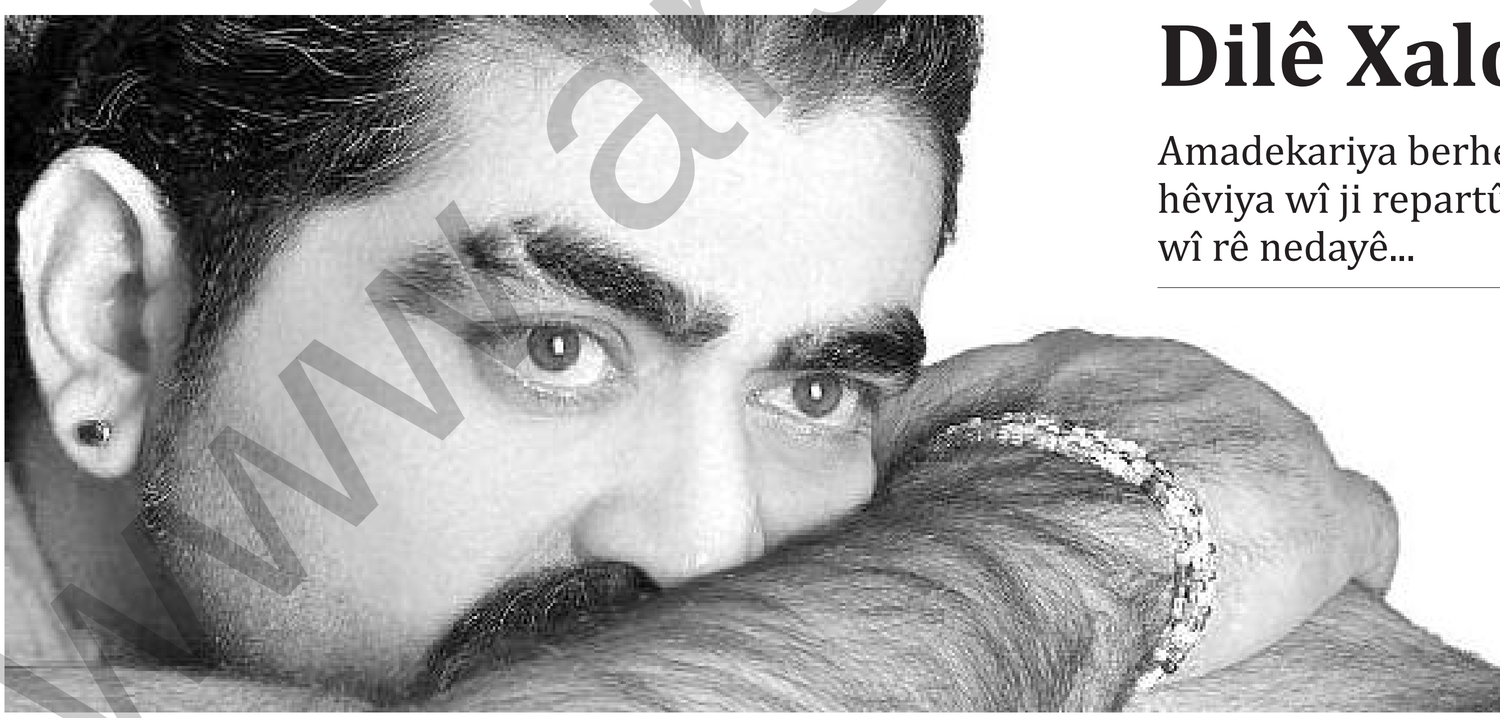
Zozanên Kurdistan'ê li Hindistan'ê hatin xelatkirin

Rûdaw Hewlêr

Fîlmê "Kwêstanên Spî" (Zozanên Spî) yê ku derhêner Teha Kerîmî kişandiye, li Hindistan'ê di du festîvalên navnetewî de hat pêşkêşkirin û xelata taybet a "Cîpûr" stand.

Fîlmê Kwêstanên Spî ku rexne li ser pirsgirêk û nakokiyên hizbên kurdî di şerê birakujiyê digre, behsa Feqe Brahîm dike ku bi baweriya wî hemû hizb bo armancekê kar dikin, lê ti hizb guhdariya hizbê din nake. Feqe Brahîm termê kuştiyan di navbera hizban de, vediguhêze.

Fîlmê navborî di festîvala navnetewî ya duyem a Cîpûr de hat numayişkirin û xelata taybet a festîvalê wergirt. Derhênerê film Teha Kerîmî ragihand: "Aktorên hindî û mamoste û xwendekarên Hindistan'ê peywendiyeke baş li gel film pêşan dan. Ji me re digotin ew hest dikin ev film behsa Hindistan û reng û grubên cuda yên Hindistan'ê dike û nakokiyên navxweyî yên vî welatî pêşan dide û jiyana xwe di vî fîlmî de, dibînin."

Xalo (Süleyman Karadeniz) bi strana "Tune bûm" hate naskirin û amadekariya albûmekî nû dikir.

Dilê Xalo sekinî

Amadekariya berhemekî nû dikir, hêviya wî ji repartûara nû hebû lê dilê wî rê nedayê...

Firaz Baran Hamburg

Kurdan li xeribiyê hunermendekî xwe yê naskirî winda kir. Hunermend Xalo (Süleyman Karadeniz), şeva 19'ê Sibat'ê li bajarê Almanya Hamburg'ê li mala xwe jiyana xwe ji dest da. Xalo tenê jiyan dikir. Li gorî raporta otopsiyê, dilê Xalo kete buhranê û jiyana xwe ji dest da. Polîs û otopsî gihiştin heman encamê. Xalo 40 salî bû.

Cenazeyê Xalo roja 20'ê Sibat'ê li mala wî hat dîtin. Hevalê Xalo, Munzur Doğanay di derbarê dîtina cenazeyê wî de wiha got: "Hevalekî Xalo diçe mala wî. Li zîla derî dide, lê Xalo derî venake. Mala Xalo di qata yekê de bû. Di camê de dibîne ku Xalo li erdê ye. Telefonê birayê Xalo Koçer dike. Mifteyê malê li cem birayê Koçer hebû. Koçer diçe dibîne ku serê Xalo mor bûye. Li gorî otopsiyê Xalo 15 saet berê jiyana xwe ji dest dabû."

Taziyeya Xalo 3 roj li camiya Şêx Seîd a li Hamburg'ê hat dayîn. Cenazeya Xalo piştî wecîbeyên olî di roja 24'ê Sibat'ê de hat verêkirin û 25'ê Sibat'ê jî li bajarê Îdir'ê hat veşartin.

Xalo heta niha yek bi kurdî û yek jî bi tirkî, du berhemên muzîkê derxistin û di demên dawî de wî amadekariyên berhemekî nû dikir. Munzur Doğanay di derbarê vê berhemê jî ev agahî dan: "Berhemê nû xelas kiribû. Tenê dixwest hinek cihan sarerast bike. 12 klam xwendibûn. Bi hevî bû. Bi tarza rock klam çekiribûn. Xalo digot ku 'Di muzîka kurdî ya rock de ev berhemê me wê gellekî were hezkirin.' Roja ku jiyana xwe ji dest da jî li studyoyê bû."

Piştî mirina Xalo, çapemeniya tirk nivîsand ku Xalo xwe kuştiye. Rojnamegerê kurd Mehmet Tüm di vê derbare de wiha got: "Di merasima Xalo de ew rojnamegerên tirk nehatin. Ji ber ku derew nivîsandibûn û xelk ji wan gellekî acîz bûbû. Xalo ji jiyanê pir hez dikir û hertim bi ken bû. Nexweşiya kansera qirikê jî pê re hebû, lê 3 meh berê jê xilas bûbû, lê mixabin bûhrana dil hunermendekî kurd ji dinyayê qut kir."

Serokê Enstîtuya Kurdzaniyê ya li Wiyana'yê Prof. Dr. Celîlê Celîl:

"Pirtûkxaneya Casimê Celîl milkê kurdan e!"

Salihê Kevirbirî Wiyana

Ev du hefte ne li Wiyana'ya paytexta Austurya'yê mêvanê Enstîtuya Kudzaniyê û Pirtûkxaneya Casimê Celîl im. Serokê Enstîtuyê Prof. Dr. Celîlê Celîl, serê sibê zû radibe, dikeve nava kitêb, belge, kovar, rojname, deng û wêneyan. Ji aliyekê ve dixebite, ji aliyê din ve, ji çar aliyê dinyayê hewl dide li ser kar û barê akademîk, zanyarî û folklornasiyê danûstandinan birêve bibe.

Xortê 74 salî, wekî ciwanekî 18 salî xwedî enerjiyeke ecêb e. Westabûn pê re tuneye. Bi yarmetiya xwarziya xwe ya muzîkolog Naza Celîl û xwarziyê xwe Cemalê Celîlê ku li ser psîkolojiyê doktoraya xwe dike, hema bêje tevahiya karên enstîtuyê û pirtûkxaneyê bi dilovanî û eşqeke mezin dimeşîne. Di nava kitêban de wekî zarokan şa dibe. Bi kitêban re diaxive, re radibe û rûdine.

Li kitêbxaneya Casimê Celîl, hema bêje li ser kurdan heta niha çi derketibe mirov dikare bi hêsanî peyda bike. Nexasim li ser kurdên Sovyetê û Ermenîstanê materyal û belgeyeke ku mirov li wir nebîne tuneye.

Di rojeke xweş a sibatê de, li Eichgrabena li nêzî Wiyanayê, li avahiya Enstîtuya Kurdzaniyê, di nava bi hezaran kitêbên kurdî de, min pirsî, Mamoste Celîlê Celîl bi rûkenî bersivand…

Hê dema ku bavê te Rehmetiyê Casimê Celîl li Bakuya Azerbaycanê li dibistana leşkerî dixwend, di du rojnameyên bi navê "Baku" –bi ermenkî- û "Komûnîst" –bi rûsî- de dixwîne ku li Ermenistan'ê alfabeya kurdî hatiye amadekirin û pê pirtûk hatine çapkirin. Paşê xwe digihîne amadekarê vê alfabeyê Îsahak Marogulovê Asûrî. Paşê di navbera wan de, têkiliyeke germ saz dibe û ji wê rojê heta niha -80 sal- serpêhatiya berhevkirina arşîv û pirtûkxaneya malbata Casimê Celîl destpê dike. Ji kerema xwe dikarî behsa vê yekê bikî?

Wekî ku te got, gava bavê min xebera alfabeya nû di rojnameyan de dixwîne, navnîşana Marogulov peyda dike û nameyek bi zimanê ermenkî jê re dişîne. Di arşîva bavê min de, nameya Marogulov heye ku bersiva namê ye. *(Nameyê bixwînin: www.rudaw.net)* Ji wê bersivê em pê dihesin ka bavê min di nameya xwe de çi nivîsiye. Di nameya Marogulov de, helwesta wî ya xêrxwaziya ji bo gelê kurd û çanda wî eşkere dibe. Wekî em dibînin, ew her du pirtûkên ku bavê min ji Marogulov distîne, bûne hîm ji bo dewlemendiya arşîv û pirtûkxane ku heta îro bêrawestan hatiye û berdewam dike.

Baş e, em bêne ser Enstîtuya Kurdzaniyê li Wiyanayê û Pirtûkxaneya Casimê Celîl. Hîmê vê saziya giranbiha bi serpereştiya kî û kê hatiye danîn?

Mirov rabe bêje: "Erê bi serpereştiya min e û min kiriye!" xelas dibe. Lê rastiya wê lazim e. Pirtûkxaneya malbata me gelek mezin û dewlemend bû. Qismek jê li Erîvan'ê mabû, Ordîxanê birayê min jî li Lenîngradê bû. Dê û bavê min jî, kal bûbun. Pirs li me hemûyan peyda bû; "Gelo wê mesela pirtûkxaneyê çawa çareser bibe?" Lewre jî xeyala min ew bû ku avahiyek ango bingehek hebe ku mirov pirtûkxaneya heyî lê ji hev belavbûyî bîne li wir bi cih bike. Tê de bêyî minet kar bike. Ji bo me xewna şevan bû ku li hev bihata û arşîv û pirtûkxaneya li Erîvanê bihata.

Bi awayeke fermî kengê vebû?

Di 30'ê meha gulana 2008'an de ev der bi awayeke fermî û bi beşdariya gelek kes, sazî, dezgehan hate vekirin.

Rojeke çawa bû? Kî û kê hatibûn? Kes sazî û dezgehên ku bi peyamên xwe enstîtu û pirtûkxanê pîroz kirin kî bûn?

Rojeke pir xweş bû. 30'ê mehê wê vekirina fermî çêbûya, 29'ê mehê hema bêje xew nediket çavên min. Li ser min hem xembarî hebû hem jî kêf û şahiyeke mezin hebû. Kêf û şahî hebû, ji ber ku xwesteka dê-bavê min hatibû cih. Xembarî hebû ji ber ku birayê min Ordîxanê Celîl çend meh berê çûbû rehma Xwedê. (Çavên wî şil dibin, gotin di qirikê de asê dibin, kurtedemek bêdeng dimîne, paşê berdewam dike.) Heft meh berê xatirê xwe ji me xwestibû. Her du xwişkên min, Cemîla Celîl û Zîna Celîl amade bûn. Ji Erîvanê hatibûn.

Berpirsiyarên tevahiya hizb û partiyan, gelek profesor û kurdologên li vî welatî hatibûn. Min gazî serok û zanyarekî ji civaka ermeniyan, bi navê Pîskopos Mesrob Gregoryan kiribû. Ew dostekî min e. Serokê Enstituya Parîs'ê Kendal Nezan hatibû. Şêwekar Malva hatibû. Nûnerê berpirsiyarê herêma me axaftineke bi dilovanî kir û got: "Ev der diyariyek e ji bo welatê me, ku kurdan pêşkêşî me kiriye.

Heinz Fischer, Mesûd Barzanî, Celal Talabanî, Felakedîn Kakeyî bi peyamên xwe vekirina enstîtu û pirtûkxaneyê pîroz kirin.

Em hinekê jî behsa pirtûkxaneya Casimê Celîl bikin. Ev fikir çawa hate pê?

Fikreke malbatî bû. Diya min ji min re wiha got: "Kurê min, wesiyeta bavê te ye, bila ev pirtûkxane belav nebe!.." Li ser vê jî Pirtûkxaneya Casimê Celîl hate meydanê…

Armanca pirtûkxanê û enstîtuyê çi ye? Dixwaze çi bike?

Ya rast ev der avahiya pirtûkxaneyê ye. Niha enstîtu di bin banê pirtûkxanê de hêwiriye. Ev der pirtûkxaneya kurdzaniyê ye. Li ser gelê kurd, bi zimanê kurdî û bi her zimanê li ser kurdan belge, kitêb û arşîv li vê derê hatine parastin. Deriyê vê enstîtu û pirtûkxaneyê ji her kesê ku lêkolîna dike, doktoraya xwe dinivîse re vekiriye. Heger hewcedarî hebe, bila çend rojan jî bimînin, mêvanê me ne, çay û qehweya me jî heye… Lê bi şertê ku armanca wan kurdzanî, kurdîtî û kurdewarîbûn be…

Te vê arşîva hewqas mezin çawa anî, ne zehmet bû?

Lê çawa, helbet zehmet bû. Min ji Erîvan'ê bi balafirê anî. Di nava du caran de arşîva me bi zorê hat. Min cara yekê tonekê anî, cara duduyan jî min du ton anî...

Sê ton!

Erê, erê.. Sê ton!..

Niha li vê derê çiqas pirtûk hene?

Li vê derê li dora 20 hezar kitêbên me hene. Em hêdî hêdî numare dikin û derbasî ser kompîturê dikin. Meqale hene, çi zanîstî çi li derveyî mijarên zanistiyê. Bi hezaran wêne hene. 50 sal in ku em zargotina kurdan berhev dikin, dinivîsin, qeyd dikin û didin çapê.

Prof. Dr. Celîlê Celîl û Salihê Kevirbirî. *(Wêne: Rûdaw)*

Enstîtuya Kurdzaniyê û Pirtûkxaneya Casimê Celîl, ji dewletê an devereke din alîkariyê distîne an na? Hikûmeta Kurdistanê piştgiriya vê derê nake gelo?

Bi rastî ji pîrozbahiyê wêdetir, tu alîkarî, ji hêla Hikûmeta kurdan jî, ji hikûmet û dewleta Austuryayê jî, ji bo me nehatiye kirin. Kek Felakedîn, ev çend car in tê, gelek kêfxweş dibe dema tê. Kitêbên xwe û gelek kitêbên din bi xwe re tîne. Pirs û pirsiyar heye, lê tenê ew!..

Bavê te Casimê Celîl niha sax bûya û li vê derê bûya gelo wê xwediyê hestên çawa bûya?

Rehmetiyê bavê min bi kitêban şa dibû. Ji ber ku serpereştiya weşandina pirtûkên kurdî dikir, gelek caran beriya ku nivîskar kitêbên xwe yên çapkirî bibînin, bavê min ji çapxanê dianî malê. Nexasim gava kitêbên me derdiketin, datanî ber serê xwe û radiza. Li vir amade bûya bawer im wê bifiriya…

Gelo têkiliyên te û enstîtuyên din çawa ne?

Bi hemûyan re jî têkiliyên min baş in.

Plan û projeyên enstîtuyê çi ne?

Plan û proje gelek in. Zargotin hene. Kitêbên zarokan ku bavê min amade kiribûn hene. Şano hene. Di demeke nêz de wê plan û projeyên me eşkeretir bibin.

Bangawaziya cenabê te?

Bangawaziya min ji kurdan bila werin serdana enstîtuyê û pirtûkxaneyê. Çaya me jî qehwa me jî heye. Serçavan! Lê bi şertekî; bila destvala neyên. Kesên tên bi xwe re kitêban bînin û pirtûkxana xwe dewlemend bikin... Bila kurd li zimanê xwe xwedî derkevin. Divê kurd bixwe hay ji çanda xwe hebe, ne ku kesên xerîb. Kurt û kurmancî, divê em bixwe pişta xwe bixurînin…

Tevaya hevpeyvînê tevî nameya Marogulov di **www.rudaw.net** de bixwîne

Çapemeniya cîhanê

Çapemeniya cîhanê hefteya borî bûyerên dawî yên di derbarê darbeyek leşkerî li dijî partiya desthilatê AKP dinirxînîn û dipirsin ka gelo "parezvanên dewleta kemalîst" sihîra xwe winda kirine.

ZAMAN

"Cûnta nexweşiyek e, tedawiya wê jî darizandine."

"Eger ku vîrûsek darbeyê derbasî leşkerekî bibê, êdî ev naedile. Darbeciyên 27'ê Gulan'ê heta dawiya jiyana xwe jî xwe wek şoreşger didîtin. Darbeciyê 12'ê Îlon'ê Kenan Evren belesebep nedigot: "Îro jî buye, min ê dîsa bikirana." Vîrûs hîna jî di laşê wî de ye. Ji cûntacîtiyê encax bi darizandinê pakbûn çê dibe. Yên ku di 28'ê Sibat'ê de vîrûsa darbeyê tevlî xwîna wan buye, xwedî "plana balyoz" bû ne. Li gor agahiyên ku hatine stendin, amadekarên "plana balyoz" wê di qonaxa yekemîn de di nava rêxistinên terorê yên çepgir û rastgir de leşker bi cih bikrana û paşê jî ji ber belavbûna kaosê li welêt fermana çalakî û erîşan bidana."

BBC NEWS

Operasyona bêmînak

Li gor muxabîrê BBC yê Stenbol'ê Jonathan Head, "bandora hikûmeta tirk li ser artêşa tirk tune ye. Ezmûna hikûmetê jî vala derket." Li Tirkiye'yê çar hikûmet ji salên 1960'î û vir ve bi zora artêşa tirk îstifa kirin. Di demên dawî de general Başbuğ got ku "demên darbeyan di demên borî de man." Operasyona ku roja dûşem'ê li dijî artêşê hatiye kirin tiştekî cuda bu. Di nav yên ku hatin binçavkirin de du amîral, sê amîralê teqavît û sê generalên teqavît jî heye. Hinek ji wan hîna jî di girtîgehê de ne û 12 ji wan jî serbest hatin berdan

THE WASHINGTON POST

Tehran li Îraq'ê dengan dikire

Li gor rayedarên amerîkî Îran'ê ji bo ku bandorê li ser hilbijartinên Îraq'ê bike, alîkarîya aborî li hevalbendên xwe belav dike. Rayedarên amerîkî bîryar dan ku wan hewldanên Îran'ê eşkere bikin. Ji ber ku Îran bandora xwe li ser hilbijartinê neke, serleşkerê artêşa amerîkî general Ray Odierno hate Îraq'ê. Odierno li gor raporên îstîxbarata amerîkî derheqê xebatên Îran'ê de brîfîng da serokên Îraq'ê. Li gor agahiyên ku Odierno dide, Îran ji bo berjewendiyên xwe alîkariya kampanya ji bo berendam û partiyên siyasî dike û perwerdeyên siyasî dide. Îranî li her cihê Îraq'ê ne, eşkere û veşartî xabatê dimeşînin.

Bîstûheft salan piştî bûyera li Berlîn'ê:

Goriyên "Mala Fransa'yê" ji Sûriye'yê doza mafên xwe dikin

Sîrwan H. Berko Berlîn

Biryara dadgeha "Landgericht" a Berlîn'ê hefteya borî eşkere bû: Nabe mirov dest deyne ser hêjayiyên çandî yên welatan. Çendîn ev biryara ne bi dilê parêzerên goriyên êrîşa li dijî "Maison de France" (Mala Fransa'yê) li Berlînê bû, lê dîsa jî beşek ji armanca wan pêk hat. Bêtirî heşt salan piştî ku Dadgeha Federal li Leipzig'ê biryar da ku destê dewleta Sûriye'yê di êrîşa di 25'ê tebaxa 1983'an de hebû, ev mijar dîsa ket rojeva Almanya'yê. Armanca sereke ya parêzerên goriyan – di encama êrîşa li dijî konsulxaneya Fransa'yê li Berlin'a rojava kesek mir û 23 kesên din bi dijwarî birîndar bûn, ku gelek ji wan heta îro hîn ji ber êşên xwe dinalin – ew e ku dexta li ser Sûriye'yê xurt bike.

Çendîn dadgeha Alman Sûriye'yê tawanbar kir, lê dîsa jî rêjîma Bees ne amade ye ku mafên goriyan bide wan. Di salên dawî de Almanya çend caran hewldaye ku di axavtinên bi Sûriye'yê re wê qanî bike ku bedelê êşa goriyan bide wan, lê bi ser neketiye. Dema ku parêzerên goriyan bihîst ku çend perçeyên entîke yên ji Sûriye'yê di pêşangehekê de li bajarê Stuttgart'ê tên nîşandan, wan biryar da ku di riya biryareke dadgehê re destên xwe deynin ser wan perçeyên zêrîn. Parêzeran dizanî ku ew bi ser nakevin, lê dîsa jî ev yek ji bo wan derfetek zêrîn bû ku raya giştî ya elmanî ji bo xurtkirina dexta li ser Sûriye'yê qezenc bike.

Çîroka vê bûyerê di wan deman de qewimî, dema ku Ilich Ramirez Sanchez, ku bêtir bi navê "Carlos" hatiye naskirin, ji bo rêxistinên filistînî çend dîktatorên li Rojhilata Navîn û muxaberatên Ewrûpa'ya rojhilat dikuştin û li Ewrûpa'yê konferansên navnetewî û deverin din dikirin armanca êrîşên çekdarî li dijî kesên sivîl. Dora bîst salan li seranserî cîhanê wek Carlos li ti terorîstekî din nedihat gerîn. Ji ber ku yara Carlos li Fransa'yê girtî bû, wî ferman da Johannes Weinrich, ku wek "destê rastê" yê Carlos dihat naskirin, ku bi bombeyan êrîşî "Mison de France" bike. Weinrich hingî bi alîkariya istixbaratên Almanya'ya Rojhilat (Stasi) û herwiha balyozxaneya Sûriye'yê li Berlin'a rojhilat 24 kg bombe di konsulxaneya Fransa'yê li Berlin'a rojava de teqandin. Piştî rûxandina Dîwarê Berlin'ê û yekîtiya Almanya'yê, di erşîvên Stasi de eşkere bû ku Weinrich bombe di balyozxaneya Sûriye'yê de veşartibûn. Dadgeha Federal li Leipzig'ê di dawiya 2001'an de yek ji xebatkarên balyozxaneya Sûriye'yê tawanbar kir. Dîsa jî dewleta Sûriye'yê heta îro naxwaze yek ji gunehên xwe yên bêhejmar bipejirîne.

Li gor agahiyên ku Rûdawê ji derûdora parêzerên goriyên êrîşa li dijî "Maison de France" bi dest xistine, wan ji pisporên qanûna navneteweyî doza belgeyan kiriye, bê çawa ew dikarin dest deynin ser sermiyanên Sûriye'yê li derve. Hikûmeta alman ditirse ku ev yek dikare bibe sedema aloziyeke dîplomasî di navbera Almanya û Sûriye'yê de. Berpirsên Sûriye'yê ji kovara "Der Spiegel" a alman re eşkere kir ku ger Almanya rê bide ku kesek dest deyne ser sermiyanên wê, ewê jî heyfa xwe hilîne û dest deyne ser sermiyanên Almanya'yê li Sûriye'yê.

Di êrîsa li dijî 'Maison de France' de kesekî miribû û 23 kes jî birîndar bûbûn.

Guşarên dewleta Sûriyeyê bê sûd bûn:

Belçîka 33 kurd azad kir

Komeke kurdên ji Rojavayê Kurdistanê ku di Sibata 2005'an de ketibûn balyozxaneya Suriye'yê ya li Brukselê hatibûn girtin. Rayedarên dewleta Suriye'yê li ser Belcikayê zextan dikirin lê Dadgeha Brukselê biryara berdana ew 33 kurdan da.

Besam Mistefa Hewlêr

Dadgeha Bruksel'ê ya paytexta Belçîka 33 gencên kurd ên Rojavayê Kurdistanê ku di sala 2005'an de xwestibûn derbasî balyozxaneya Sûriyê li Belçîka bibin û kuştina Şêx Maşûq Xiznewî şermezar bikin, azad kirin.

Roja 23'ê Sibatê li Dadgeha Brukselê rûniştina dawî ya taybet li dijî komeke kurdên ku piştî kuştina Şêx Maşûq Xiznewî di 1`ê hezîrana 2005'an de li pêşiya balyozxaneya Sûriyeyê ya li Brukselê civiyabûn û kiryara desthilata Sûriyeyê şermezar kiribûn, hat lidarxistin.

Dewleta Sûriyeyê li derve guşar dixistin ser Hikûmeta Belçîka da ku cezayên herî tund dijî xortên kurd ên rojavayê Kurdistan'ê werbigire, lê belê Dadgeha Bruksel'ê, biryara xwe ya dawî derxist û xortên kurd bê tawan derxistin.

Şêrwan Brahîm xortekî ji bajarê Qamişlo ye; niha li Hollanda karê bazirganî dike û restoranteke biçûk birêve dibe. Şêrwan yek ji van xortên ku bi tawana êrîşbirina ser balyozxaneya Sûriyeyê li Belçîka hatibûn tawanbarkirin e. Şêrwan bo Rûdawê wiha axifî: "Piştî bûyerên Adara 2004'an û zêdebûna zordariya dewleta Sûriyeyê li ser kurdan, nemaze piştî belavbûna nûçeya kuştina Şêx Maşûq Xiznewî, me komeke gencên kurd ên ji Qamişlo, Efrîn û Amûde jiber bêdengiya tevgera kurd biryar girt nerazîbûna xwe pêşan bidin û me xwest derbasî hundirê balyozxaneya Sûriye'yê ya li Brukselê bibin û berpirsên wê şermezar bikin."

Di 2005'an de, dema xebera kuştina Xeznewî belav dibe, kurdên rojava yên li Belçîka û Hollanda'yê daxwaz dikin karên protestoyê li dijî Sûriye'yê bên kirin. Kurd roja 2'ê hezîrana 2005'an ji Hollanda xwe digihîne Brukselê û li pêşiya balyozxaneya Sûriye'yê dicivin û sloganên nerazîbûn û şermezarkirinê davêjin. Herwiha beşek ji wan xwe digihînin hundirê avahiya balyozxaneyê û bi nêzîkî 15 hezar Euroyan zererê digihînin dewleta Sûriye'yê, lê Şêrwan ron dike: "Mebesta me ne talankirin û xirabkirin bû, pirsgirêka me siyasî ye. Me xwest cîhan û Ewrûpa bi êş û rewşa gelê me ya xirab li Rojavayê Kurdistanê bibihîze."

Brîtanya dikole, Arjantîn keseran dikşîne

Brîtanya û Arjantîn li ser Falkland, li Okyanûsa Atlantîk dîsa di stuyê hevûdu de ne.

Serwîsa Cîhanê (Rûdaw) – Di sala 1982'an, ji bo desthilata li ser Giravên Falkland'ê, Brîtanya û Arjantîn'ê şerê hevûdu kirin. Brîtanya niha dîsa xwe amade dike ku li girava li başûrê Okyanûsa Atlantîk, li pêş deriyê Arjantîn'ê bîrên neftê bikole. Arjantîn ji vê plana Brîtanya'yê qet ne razî e û bangî Netewên Yekgirtî (NY) kir ku mudaxele bike.

Gengêşiya nû li ser neft û gaza xwezayî bûye sedema sarbûneke ciddî di navbera herdu welatan de. Herdu welat Giravên Falkland malê xwe dihesibînin. Arjantîn bi her awayî li dij e ku şîrketên brîtanî bo lêkolînan bîran bikolin. Tevî ku Arjantîn pevşûnên çekdarî li ser Falkland'ê red dike jî, lê bi bîr tîne ku ew "xwedanê giravan yên yasayî" ne û eger pêwist be Arjantîn'ê wê dozê bibe pêşberî dadgehên navnetewî jî.

Wezîrê Derve yê Arjantîn'ê Jorge Tainana jî piştî hevdîtinek bi sekreterê NY Ban Ki-Moon li New York'ê daxuyand ku wî ji Ki-Moon xwestiye ku zextê li ser Hikûmeta Brîtanya'yê bike û London'ê dehf bide ku "gavên yekalî" êdî naveje.

Di vê navberê de keştiyên Brîtanî yên tevî alavên kolana bîran gihiştine beravên bakurê Falkland û Parlamena Falkland li paytext Port Stanley jî daxuyand ku kolana bîran wê di dema plankirî de dest pê bike, eger rewşa hewaye nebe asteng. Arjantîn gerîna li neftê li wê herêmê neqanûnî dibîne û serweriya xwe binpêkirî dihesibîne.

Vê gavê herî kêm 2000 leşkerên brîtanî li giravên Falkland bi cih in.

Grûba Rio jî ku ji 23 welatên Amerîkaya Başûr pêk tê û li bajarê Meksîka'yê Cancún civiyabû, piştevaniya xwe bo helwesta Arjantîn'ê nîşan dan. Di beyannameyê de grûba Rio daxuyandin ku ew piştgiriya Arjantîne bo parastina serweriya wê dikin.

Di dema şerê 1982'an de Brîtanya'yê komeke leşkerî ya 80 kesan li Falkland'ê bi cih kiribû. Niha Brîtanya li Falkland'ê xwedi baregehek leşkerî ya tevî 2000 leşkeran, keştiyek şer, sîstemên rokan û balafirên şer in.

Di sala 1982'an de hezeke taybet ya Arjantînî Giravên Falkland'ê ku ji sala 1833'an ve di jêr desthilata Brîtanya'yê de ne, dagir kiribûn û piştî 74 rojan dîsa xwe paş de vekişandibûn. Di "Şerê Falkland" de ji herdu aliyan bêtirî 900 kesan jiyana xwe ji dest dabûn. Îroj li Giravên Falkland nêzîkî 3000 mirov û derdora 500.000 mîh dijîn.

Li ser yemeniyan

Şerrawestandin û aştî tê ferzkirin

Serwîsa Cîhanê (Rûdaw) – Ji ber zexta navnetewî û herî zêde jî ji aliyê Dewletên Yekgirtî yên Amerîka (DYA), hikûmeta navandî li Sana'yê û çekdarî hûsî li bakurê Yemen'ê dest bi gavavêtina bo aştiyê kirin.

Piştî ku 10'ê vê mehê hemû alî razî bûn ku peymana şerrawestandinên mohr bikin, çekdarên hûsî li bakurê Yemen'ê dest bi bicihkirin çendên wan şeş xalên peymanê kirin. Beriya çend rojan çendîn leşkerên yemenî yê girtî serbest hatin berdan û çendîn noqteyên lêgerînê jî hatin rakirin. Tê gotin ku di van rojan borî de hinek mayînên li ser sînorê Erebistana Siûdî jî hatine rakirin û hêzên yemenî li wan herêman bicih bûne.

Li gor peymanê ku ji aliyê Serokê welêt Ali Saleh di televizyona fermî de hat ragihandin, çekdarên hûsî wê girtiyên di destê xwe de berdin, xwe ji axa Erebistana Siûdî ya di jêr kontrola wan de paşve bikşinin, çekên ku ji hêzên dewletê standibûn radest bikin û kontrola herêma li bakurê Yemen'ê ku bûbû qada şerê di navbera herdu aliyan de, teslîmî hêzên Hikûmeta Navendî bikin.

Hûsiyên Şiî li bakurê Yemen'ê di dijî hikûmata navendî têdikoşin.

Hikûmeta navendî ji aliyê xwe vê wê girtiyên hûsî serbest berde û soz da ku mafên hûsiyên Şiî binpê neke. Wekî din wê komîteyek çavdêriyê bê sazkirin û nûnerên hûsiyan ji wê di vê komîteyê de cih bigrin.

Di Mijdar'a sala borî de şerê şeş salî yê di navbera hêzên hikûmetê û şervanên hûsî de gurr bûbû, dema ku hêzên Erebistana Siûdî jî bo piştgiriya Hikûmeta Navendî tevlî pevçûnan bûbû. Di van pevçûnan de herî kêm 130 leşkerên siûdî hatibûn kuştin. Li gor daxuyaniyên rêxistinên xêrxwaz herî kêm çariyek milyon mirov ji ber pevçûnan ji herêmê reviyabûn.

Hikûmeta Navendî li Sana'yê di hefteyên borî de ketibû bin zextek navnetewî û herî zêde ya DYA'yê. Ji Ali Saleh hate xwestin ku ew nakokiya xwe yên bi hûsiyan re rawestîne û bala xwe bêtir bide têkoşîna li dijî hêzên Al- Qaîda'yê ku li herêmên çiyayî yên Yemen'ê bicih bûne.

Piştî darbeyê leşkeriyê serokwezîrekî sivîl destnîşan kir

Rûdaw Köln

Çend rojan piştî darbeya leşkerî li welatê Nîjer li rojavayê Afrîka'yê, cûntaya leşkerî kesekî sivîl wekî serokwezîê nû destnîşan kir. Di daxuyaniya ku hat dayîn, hate gotin ku wezîrê ragihandinê yê berê Mahamadou Danda wê karê hikûmetê rêve bibe, heta ku hilbijrtinên nû pêk werin. Di derbarê dema hilbijartinên nû de rayedarên leşkerî tiştek negotin.

Cûntaya leşkerî her wekî din daxuyand ku ew ê di rojên peş de hikûmetek nû damezrîne. Leşkeriya ku 18'ê Sibat'ê de hikûmeta serokdewlet Mamadou Tandja ruxandibû, çendîn caran daxuyandibû ku ew ê di zûtirîn demê de vegerin ser sîsteya demokratiyê. Yekîtiya Afrîkayê piştî darbeyê endametiya Nîjer'ê di yekîtiyê de rawestandibû.

Tevî rexnekirina darbeya di qada navnetewî de, li paytexta welêt Niamey bi hezaran kes daketin kolanan û piştgiriya xwe ji bo darbekeran nîşan dan. Tandja sala borî parlamen û Dadgeha Bilind hilweşandibû, piştî ku wan dewra sêyem a serokdewletiya Tandja red kiribûn û piştî ve yeke Nîjer a xîzan lê xwedî çavkaniyên xwezayî yên dewlemend ketibû krîzeke giran.

Serokdewletê ji kar dûrxistî yê 72 salî, Mamadou Tandja bi xwe jî beriya deh salan bi darbeyekê hatibû ser desthilatê. Di van rojan de ew dubarebûna dîrokê dijî. Ew niha li girtîgehek bajarê Niamey tê girtin û pêşroja wî jî ne ronî ye.

Artêşa afxanî ket keleha Talîbanan

Rûdaw Köln

Li gor daxuyaniyên rayedarên afxanî û hêzên DYA'yê, artêşa Afxanîstan'ê bajarê Mardşa li başûrê welêt ji hêzên Talîbanan standin. Ev du sal in kontrola bajar di destê Talîbanan de bû.

Bi operasyona "Muştarak" ji nîvê meha borî ve 15.000 leşkerên afxanî bi piştevaniya hêzên biyanî hewl didin ku herêma derdora bajarê Mardşa û Nad Alî ji destê Talîbanan derxînin. Operasyon a ku ji 13'ê Sibat'ê ve tê meşandin û mezintirîn operasyona piştî rûxana rêjîma Talîbanan di dawiya 2001'ê ye, weke yekem ezmûna giring bo stratejiya Afxanistan'ê ya nû ya Serokê DYA'yê Barack Obama tê hesibandin.

Di vê navberê de êrişên hêzên Talîbanan li jî berdewam e. Roja îna borî di encama xweteqina du kesan de li paytext Kabûl herî kêm 17 kes hatin kuştin û 32 kes jî birîndar bûn. Di nav kesên kuştî de çendîn hemwelatiyên Hindistan'ê jî hene. Talîbanan berpirsyarî girtin ser xwe.

Dîyarbekir de Roja Ziwanî Pîroz Bîye

Bi munasebetê “Roja Ziwanê Dayîke yê Cîhanî” Dîyarbekir de tayê aktîvîteyî virazîyay.

Roja 21 sibeta 2010 saete 12.30 de qasê 100 merdim deyîr û sloganan reyde kuçeyê Hunerî yê semtê Ofîse yê Dîyarbekirî de kom bîy. Berdevkê grûbe Selahedîn Korkmazî beyanat da çapemenîye. Dima vilawekê ke bi kirmanckî (zazakî) û kurmanckî amade bibîy, ro şarê Dîyarbekirî amey vilakerdene. Vilaweka kirmanckî (zazakî) wina ya:

Ziwanê Dayîke Estene û Rûmetê Ma yo

Ey Miletê Kurd!

Roja 21 sibate “Roja Ziwanê Dayîke yê Cîhanî” yo ke hetê UNESCO ra îlan bîyo. Ewro seranserê dinya de merdimperwer û heqparêzî vera asîmîlasyon û nîjadperestîye de, seba pawitişê ziwanê dayîka xo lingan ser o yê. Çunke dinya de hetanî nika zaf ziwanî vindî bîyê û tayê zî verê mergî de yê. Nê ziwanan ra yew zî lehçeya kurdkî kirdkîya (zazakî) şîrin a. Coka ma kurdan rê mana û muhîmîya na roje diqat vêşî ya.

Rîyê dinya de tu însan bê aîdîyet, bê welat, bê esl û fesl, bê kok, bê may û pî, bê ziwanê dayîke nîyo. Her merdim name û nasnameyê xo esto. Nasnameyê merdimî, kokê merdimî, ziwanê merdimî esaletê merdimî yo.

Tu cayê dinya de û tu dewrêkê tarîxî de ziwan, estene û nasnameyê tu miletî înkar nêbîyo. La nê 87 serrî yê ke Tirkîya de kurdî yenê înkarkerdiş; kurdbîyayîş bîyo sûc, qedexe bîyo. Ziwan û kulturê kurdan bi darê zorî destê kurdan ra gêrîyayo û kurdî ameyê asîmîlekerdiş. Asîmîlasyon sûcê vera merdimîye yo, “jenosîdo sipî” yo, qirkerdiş o. Otoasîmîlasyon (xo asîmîle kerdiş) parçeyêkê nê jenosîdî yo.

Însan bi heq û huqûqê xo însan o. Ziwan, nasname û aîdîyetê însanî, estene û rûmetê însanî, şeref û hissîyatê însanî yê. Ziwanê dayîke heq û huqûqê bingeyîn, heqo tebîî yê merdiman o.

Ma kurdî yew milet ê; ziwan, kultur û welatê ma esto. Ma zî wazenê sey miletanê medenîyan welatê xo de bi ziwanê xo yê dayîke û bi nasnameyê xo ya, azad, xoserbîyaye û serfiraz biciwîyî. No heqê ma yo tebîî û meşrû yo.

Nasnameyê xo rê wayîrîye kerdiş, bi ziwanê dayîka xo qiseykerdiş, vera asîmîlasyon û kolonyalîzmî de vejîyayîş, wezîfeyêko însanî û exlaqî yo.

Her milet bi ziwanê xo esto. Her milet bi ziwanê xo yeno şinasnayîş. Ziwan, nasnameyê neteweyî yê merdiman o. Ziwanê ma kurdan (zazakî, kurmanckî) zî estene û rûmetê ma kurdan o. Ziwanê kurdan (zazakî, kurmanckî, sorankî, gorankî û lûrkî), ziwanê îlm û îrfanî yo. Ziwanê Baba Tahirî, ziwanê Ehmedê Xasî, ziwanê Ehmedê Xanî, ziwanê Mestûre Erdelanî û ziwanê Hecî Qadirê Koyî yo. Ma kurdan rê zaf eyb û şerm o ke ma fek ziwanê dayîka xo ra veradin û bi ziwanê şarî qisey bikerin!

Bi munasebetê Roja Ziwanê Dayîke yê Cîhanî ma veng danê heme şarê kurdî; ma veng danê heme şexsîyet, rêxistin û dezgeyanê sivîlan yê kurdan. Ma vanê, bêrin ma serra 2010î bikerin serra ziwanê kurdkî (zazakî û kurmanckî). Ma keye de, kuçe û kolanan de, bazar û sûkan de, her warê cuye de, ma bi ziwanê xo qisey bikerin. Ma domananê (tut/gede/qeçek) xo reyde bi ziwanê xo qisey bikerin.

Ma seba perwerdeyê kurdkî (zazakî û kurmanckî) daw ro dewlete bikerin, ma vengê xo biresnin dem û dezgeyanê mîyanneteweyîyan û ma ziwanê xo bikerin ziwanê mekteban, bikerin ziwanê resmî yê welatê xo.

Roja Ziwanê Dayîke yê Cîhanî wa ro heme şarê kurdî pîroz bo.

Dîyarbekir, 21 Sibate 2010
TEVKURD (Têwgera Yewîyîya Neteweyî yê Kurdan)

Hîkayeya Roşan Lezgînî “Baba” Bîye Fîlm

Hîkayeya cinîyêka kurde ke mêrdeyê aye netîceyê cînayetanê kerdoxê xo meçhûl de kişîyayo bîye film. Fîlm qezaya Çewlîgî Bongilane dewa Qeran de ancîyayo û nameyê xo “Baba” yo. Domana ke babîyê aye kişîyayo, dadîya xo ra persena vana “Babê mi key yeno?” Fîlmo ke 12 deqîqeyî yo, bi na perse dest pêbeno û dramê domana ke sêwî menda û cinîya ke vîya menda qal keno.

Rejîsorê fîlmî Mehemed Alî Konar 27 serre yo, qismê Rojnamegerî, Sînema û Televîzyonî yê Unîversîteyê Marmara (Marmara Üniversitesi Gazetecilik Sinema Televizyon Bölümü) ra mezun bîyo û demeyêk şaristanê Roma yê Îtalya de perwerdeyê sînema dîyo.

Welatê kurdan de bi deshezaran cînayetê kerdoxê xo meçhûlî estê. No fîlm badê kiştişê babî dramê cinî û psîkolojîya domane ra yew fotograf nîşan dano. Hîkayeya fîlmî kitabê şaîr û nuştoxo kurd Roşan Lezgînî “Binê Dara Valêre de” hîkayeya nameyê xo “Baba” ra gêrîyaya û bi eynî nameyî bîya fîlm. Fîlm de psîkolojîyê yew domana (tuta) ke babîyê aye cînayetêkê kerdoxê xo meçhûl de kişîyayo û dadîya aye seba ke psîkolojîyê domana xo bipawo, kiştişê babî senî aye ra nimnena, nîşan dano.

Rejîsoro ciwan Mehemed Alî Konarî derheqê fîlmê xo de wina malumat da AKnewsî:

“Fîlm de eşkera yo ke ‘babî’ hetê kesanê meçhûlan ra kişîyayo. Gama ke kêneka qijkeke persê hewalê babîyê xo kena, dadî wazena bi lûrîgan cewab bido. Esas dadî hem wazena kêneke pênêhesîyo hem zî wazena bi lûrîgan xo û domana xo pîya teselî bikero, zerrî bido xo ver. Dadî lûrîganê xo de bi hawayêko muphem behsê cînayetêkê polîtîkî kena. Her kes nê gunekarîyan ra xeberdar o.”

Rejîsor Mehemed Alî Konar seba fîlmê xo vano, “No tena yew destpêk o.” Û ser o zêdneno vano, senî ke firsend bikewo destê mi ez kirdkî de hîna zaf fîlman ancena.

Fîlm de Roza Erdem, Hêlîn Bulut, Kekê Yildirim û Tajdîn Gultekîn kaykenê. Muzîkê fîlmî hetê Metîn Kemal Kahramanî ra virazîyayo. Fîlm de dîyalogî bi kirdkî (zazakî) yê la binnuşteyî cîya-cîya bi tirkî û îngilîzkî amade bîyê. Fîlm seba festîvalan şawîyayo bi Îtalya, Îngilîstan û Fransa.

Sultan Sehak (1272-1388)

Sidqî Hirorî

Sultan Sehak (Sultan Îshaq/ Sultan Saq/San Sehak), lajê Şêx Îsayê Baba Elîyê Hemedanî yo. Maya ey Dayrake kênaya Husên Begê Cafî ya. Sultan Sehak serra 1272 de dewa Berzince de maya xo ra bîyo, serra 1388 de Hewraman de dewa Pirdîwerî de merdo. Gora ey nika mintiqaya Hewramanî de, dewa Şêxanî ya nêzdîyê awa Sîrwanî de ya. Gora ey mezelanê qîymetinan yê dînê Yaresanîye ra yew a.

Sultan Sehak, badê ameyîşê îslamîyetî bi Hewraman, mîyanê yaresanîyan de raybero tewr namdar o. Bîyayîşê ey ser o zî efsaneyêk esta ke vanê, maya ey Dayrake bê ke yew camêrd şiro verê aye, Sultan Sehak ardo dinya. Tayê çimeyan de zî ameyo nuştiş ke, babîyê ey Fatmaya Şêx Xalidê Kajawî reyde zewijnaye bîyo û aye ra 12 lajê ey bîyê. Goreyê yaresanîyan, Sultan Sehak rîyê erdî de panc qasidanê Kirdgarî (Homayî) ra yew o ke mîyanê yaresanîyann de qalê mucîzat û keremetanê înan beno. Nê panc qasidî nê yê:

1. Behlulê Mahî (-835)
2. Baba Serhengê Dewdanî (935-1007)
3. Şa Xoşên (1015-1074)
4. Baba Nawûsê Caf (1084-1161)
5. Sultan Sehak (1272-1388)

Ey xortanîya xo de edebîyat, zanist û felsefe wendo. Vanê badê ke babîyê ey ke şêxêko namdar û wayîrê murîdan bîyo merdo, mîyanê birayanê ey de bêaqubetîye virazîyaya, coka ey dewa xo Berzince ra bar kerdo şîyo Hewraman. Ey dest pêkerdo Hewraman de dînê Yaresanîye vila kerdo û lebitîyayo ke Yaresanîye sey dînêkê cîyayî mîyanê şarî de ca bigîro. Seba ke Yaresanîye mîyanê şarî de vila bibo, ey desteya “Heft-Yarî” ke hewt kesan ra teşkîl bîya viraşta û zaf qîymet dayo “cemxaneyan”.

Şîîrê ey kitabanê dînê Yaresanîye yê sey Serencamî de ameyê pawitiş. Şîîrê ey bawerîya dînê Yaresanîye û bawerîya bi donadonîye (cavurnayîşê ruhî) ser o yê, ke sey bawerîya “kirasguhertin”ê dînê Êzidîyîye yo. Sultan Sehak yew şîîra xo ya donadonîye de vano, “Ruhê Elî dekewto bedenê mi.” No yeno a mana ke ey rayberîye de cayê Elî (Elî Îbnî Ebû Talib) girewto.

Sistema kemalist wekî koremişkê lê hatiye!

Bayram Ayaz

Çi peywendî di nabeyna koremişkê û sistema kemalist de heye?

Tirsên koremişkê û tirsên sîstema kemalist dişêhêbin hevdu, peywendî ev e. Koremişk ji ronahiyê û ji deng ditirse. Demê bin erdê di tariyê de karê xwe dike, caran serê xwe derdixe, ku bi ronahî lê dide, xwe bi lez paşve dikişîne û herî bi serê wê re diherike. Niha li Tirkiye'yê heta dereceyekî wekî halê koremişkê li serê sistema kemalist hatiye.

Ev nêzîkî nod salan e, kemalistan dewleta Tirk birêve dibir. Planên xwe li pişt deriya, cîhên veşartî, li "kozmîk odeyan" amade kirine û li gor wan planên xwe şikl û şemalê dane civakê, cureyê siyasetê û birêvebiriya desthilatê diyar kirine.

Artêş xwe wek damezirêner û xwediyê vê dewletê dibîne. Kemalistan bi derfetên dewlet û desthilatê di nav civakê de jî zihniyetekî wisa afirandiye. Wisa lê hatiye beşekî ji xelkê dihizire: "Ordî xwedî û dergevanê welat û milet e. Carna ku hinek dixwazin huzûra Tirkiye'yê xerab bikin û yekîtiya welat dixin xeterê, ji mafê ordiyê ye ku darbeyan bike û van muxalifan ceza bike".

Bi vê zihniyetê, oligarşiya kemalist serhildanên kurdan di nav xwînê de xeriqand. Dijî rûman êrîşa navdar ya 6'ê îlonê pêkanî. Sala 1960'î darbe kir, serokwezîr û du wezîrên navdar sêdare kir. 1971 dest da ser desthilatê, xortên xwendevan sêdare kir û hinekan di operasyonên leşkerî de kuşt. 1980 careka din dest dan ser hukim bi sedan û hezaran insanan kuştin. Cara dawî roja 28ê sibatê (1998) tankên xwe li kolanan gerandin û bi destezorî serokê hikûmetê dan îstîfa kirin. Heta sala buhorî jî li pişt deriyan bi qasî deh planên darbeyan amade kirine û xwestine dest bidin ser hukûmeta nuha jî.

Li Tirkiye'yê hertim du desthilat hebûye. Yek desthilata ser kaxid, ya xuyayî ya ku bi hilbijartinan hatiye ser hukm, hukûmet daniye lê nebûye desthilat. Ya din jî ya bin erdê. Desthilata li qişle û kozmîk odeyên ordiya tirkan. Esas desthilat hertim ya bin erdê bû ye.

Koremişkê ku di bin civak û siyaseta tirk de hertim çal û erxan kolaye, berê herikandina avê diyar kiriye desthilata kemalist ya li pişt perdeyê bûye û wê rê daye ber civakê û birêvebiriya siyasî û îdarî. Demê şerê sar ji bo vê sistemê demeke zêrînî bûye. Kemalistan ji konjonktura siyasî ya cihanê û herêmê baş îstîfade kirine. Lê ji salên nodî virde ev êdî wisa bi hêsayî nameşe. Rewşa dinyayê, Rojhilata navîn û civaka Tirkiye'yê guheriye, gelê kurd bi deh hezaran qurbanî da, zilmeka nedîtî jiya, lê dev ji doza xwe berneda.

Wisa lê hat, ew kirasê kemalist ku li Tirkiye'yê kirine, êdî li vê dewletê û civakê nayê. Her roj di cihekî de diçire. Ew koremişkê bin erdê êdî nikare rê nîşanî vê civakê bide. Ev civak şiyar bûye, derdor ronî bûye, deng bi civakê ketiye. Nisbî civakekî sivîl, yekeka ku bi dengekî bilind diqîre peyda bûye. Medyayekî pirreng û pirdeng heye. Zanyar û siyasetvanên bê tirs derketine, bi wêrekî rastiyan ji xelkê re dibêjin.

Sistema kemalist di ku derê de serê xwe derdixe tîrêjên rojê li rûyê wê reş didin, tuşê qîreqîr û îtîraza demokratan, pêşverûyan, kurdan dibe. Ev sistema ku ji ronahiyê, ji dengê xelkê û rastiyê ditirse, lerz pê ketiye. Dawa Ergenekonê û tewqîfata "balyozê" îşaretên xêrê ne. Ev guhorîn ji bo demokrasiyê, ji bo hêjayiyên mirovahiyê pêşkevtinên baş e. Ev rewş ji berjewendiya gelê kurd û tirk e û dê hemî hemwelatî jê sûdê werbigrin.

Lê ev ne bes e.

Ji bo ku tevgera welatparêza bakurê Kurdistan'ê bikare ji vê pêvejoyê zêdetir maf û azadîyan bi dest bixe, hewce ye hevkarî û hevpeymaniyeke berfireh bihone û bi programeke realist kar û xebatên xwe xurttir bike.

Hevpeymaniya piştî kursiyan

Rêbiwar Kerîm Welî

Ji bilî ku niha Facebook bû-ye alaveke baş bo propaganda hilbijartinên Îraqê û her berbijarekê rûpelek ji xwe re vekiriye û wêne û nivîsarên xwe tê de diweşîne, sînorê propagandaya hilbijartinên televizyonên kurdî bezandiye û bo bidestxistina wan 25 hezar dengên li Tirkiye'yê heye. Berbijarekî Partiya Turkmen Ellî reklama xwe daye rêzefîlma herî navdar a Tirkiye'yê ango 'Dola Guran'! Bêguman divê pereyeke xeyalî jê re hatibe xerckirin, lê ew li gor zanyariyên min bi xwe ye. Lêbelê li gor hin agahiyan, Eniya Turkmenî pere ji kurdan wergirtiye û piştî ku Wezareta Derve ya Tirkiye'yê pê hesiyaye, lê ma ecêbmayî, lewra destpêka vê mehê tevahiya partiyên Turkmenî ji aliyê Balyozê Tirkiye'yê Murat Özçelik bo Bexda'yê hatin vexwendin!

Helbet mijara nivîsara min mesela giraniya propagandaya hilbijartinan e. Mebesta min ji nivîsara ku berê min nivîsandibû ango 'niha şûnde kuderê di bin desthilata kî de ye', yekalîbûna desthilat û nifûza Goran li Silêmani'yê ye. Li Silêmani'yê her wek ji niha de tê xwiyakirin, Goran ne tenê ji YNK'ê bi tenê, belku wê li hemberî Hevpeymaniya Kurdistanî jî serbikeve û êdî Silêmanî ji Keleha Kesk dibe ya Şîn. Hê YNK li ser wêna pêdagir e ku li Silêmaniyê dibe yekem, lê rapirsî û lêkolîn berevajî wê yekê didin xwiyakirin û bi pratîk jî YNK wêna selimandiye ku ji Silêmani'yê bêhîvî bûye û hewlê dide li Kerkûk'ê serkeftinê bidest bixe. Parêzgeha Silêmani'yê xwedî 17 kursî ye, lê YNK'ê ji dêlva ku giraniya xwe bixe wir, bi germî û berfirehî bo kursiyên Kerkûk'ê kar dike.

Kurd herçiqas jî hewlê bidin, nikarin li Kerkûk'ê ji heft heta 8 kursiyan zêdetir dest bînin, dibe kêmtir jî bîne, lê YNK'ê hemû giraniya xebata xwe xistiye ser wê çendê ku kursiyên Kerkûk'ê ji xwe re bidest bixe. Di hilbijartinê de YNK li Kerkûk'ê wê li beramaberî Goran û PDK'ê serbikeve, wêna misoger e, lê Silêmanî radestî Goran dike.

Ger PDK wek bi xwe pêşbînî dike, li Silêmaniyê çar kursiyan bîne û nêzîk nîvê kursiyên Hewlêr û piraniya kursiyên Dihok û Musil'ê dest bixe, PDK dibe yekem. Ji bo PDK'ê pir giring e ku di hilbijartinê de bibe hêza yekem, heta dixwaze wêna jî biselimîne ku alîgir û endamên wê ne tenê neçûne aliyê Goran, belku zêdetir jî bûne. Bi wateyeke din, PDK dixwaze di vê hilbijartinê de biselimîne ku nîva Kurdistan'ê pê re ye û nîva din jî bo Goran û YNK'ê û partiyên Îslamî û xelkê din e.

Ger ew pêşbîniya PDK serî bigre, di hundirê Hevpeymaniya Kurdistan'ê de pêgeha YNK'ê pir lawaz dibe. Dibe Goran li ser asta Kurdistan'ê bi qasê hilbijartina berê deng neyîne, lê ji bo PDK'ê misoger e ku ger li beramberî YNK'ê sernekeve, ne dûr e ku bi qasê YNK'ê kursiyan dest bixe. Di vê rewşê de, PDK neçar e bifikire ku heta kengê dikare ligel hêzeke rasteqîn a qada siyasî ya Îraq û Kurdistan'ê tevnegere û ligel dîroka partiyekê de ku hê di nav wê xeyalê de dijî ku nîvê Kurdistan'ê pê re ye, hevpeymaniyê bike?

Bi pêlavan welat ava nabin

Besam Mistefa

Berî çend rojan li Îspanya kesekî 27 salî ji Rojavayê Kurdistan'ê tikek pêlava xwe avêt dev û rûyê serokwezîrê Tirkiye'yê Recep Tayyip Erdoğan. Pêre jî çend sloganan avêt. Gencê ku bi nezanî, germî û bê hişî ev karê xwe yê ne şaristanî û dûr ji kultûr û çanda kurdan bi giştî û kurdên Rojavayê Kurdistan'ê bi taybetî bicîh anî, xaleke reş anî ser gelê xwe.

Kurdên Rojavayê Kurdistan'ê dilpak û sade ne û ji xak û neteweya xwe hez dikin. Herwiha, çanda pêlav-avêtinê di nav wan de tune wek hin civatên cîran. Kurdên Rojava mêhvanperwer in û "pêlava" mêhvanan datînin ser serê xwe. Gelek caran dema hê ez li Sûriye'yê bûm, li bajarê Qamişlo, dema dibûm mêvanê malekê, pir caran pêlava min toz girtî bû yan herî bi binê wê ve bû, lê kevaniyên malên ku li wan dibûm mêvhan, pêlava min paqij dikirin, dişûştin û derbasî hundirê malê dikirin.

Qet min nedîtiye di nav kurdên Sûriye'yê de ku kesekî pêlava xwe avêtibe ser rûyê kesekî din. Ji dêlva ku mirov daxwaza mafên xwe yên binpêkirî bi rêya pêlavan bike, gelek rê û şêwazên din li pêşiya mirov hene. Divê mirov rewatiya doza xwe îspat bike, bi awayekî şaristanî daxwaza mafên xwe bike û liberxwe bide. Lê karê ku gencê Rojavayê Kurdistan'ê dijî Erdoğan li Îspanya'yê kir, karekî ne şaristanî û dûrî rewişt û exlaqên civata kurdan bû.

Vê bûyera pêlavane gengeşeyeke berfireh di medyayê de qewimand. Mixabin, gelek kesan destxweşî û sipasiya vî karê xirab kirin. Wek herdem kurdan bi germî û bê pilanî û liser rêbaza koratiyê ev bûyer rave kirin. Lê, jimareke zêde ya wan hê nizanin çima Erdoğan hatibû Îspanyayê û çima xelata Hevkariya çandî ji aliyê Îspanya ve wergirtibû. Girîng pêlav û slogan in, nemaze dema têlekî hev dibin.

Selîm Berekat dibêje: "Bakur (mebesta wî bakurê Sûriye'yê, ango navçeyên Kurdnişîn) ezmûnek e. Hertiştî ji te distîne da ku pehlewanî û serserîtiyê bide te." Gelo encama vê serserîtî û pehlewaniyê çi bû? Hîç. Bi tenê rûreşkirina kurdan bû liber çavê Ewrûpî û cîhana modern û şaristanî, ku kurd berê jî ne ewqasî rûsipî ne li ba wan.

Em di cîhaneke nûjen de dijîn, ger em bixwazin hê paşdetir nemînin, divê em xwe li gor şert û mercên vê pêvajoyê biguncînin. Di dewsa ku em pêlavên xwe şanî dinyayê bidin, bila em çand, wêje û zanîna xwe pêşan bidin. Kurd ne ewqasî nezanin lê "Emma di êtîm û bê mecal in."* Gelek tiştên me yên bedew û hêja hene ku em dikarin li hemberî cîhanê serê xwe bi wan bilind bikin.

Lê kurd herdem lezgînî û gazinan dikin! Em gelek caran ereban rexne dikin ku civakeke paşketî ye û dema rojnamevanê ereb ê Îraq'ê Muntezer Zeydî berî nêzîka salekê cotê pêlava xwe avêtin ser dev û rûyê serokê berê yê DYE`yê George W. Bush, kurdan heta ji wan hat ev kar şermezar kirin û gelek kesan nivîsand ku ev çanda ereban e... hwd.

Ez wek kurdekî rojavayê Kurdistan'ê, ne bi dengekê lê bi sê dengan karê gencê kurd û pêlavavêtina wî şermezar dikim û bi awayekî eşkere dibêjim ev mirov nûneratiya civaka me û kurdên me nake, lê bi tenê karekî takekesane û kurdûnde kir. Lewre ku ji bilî rûreşkirin û şermzarkirina kurdan ti tişt nekir.

*Malikeke Ehmedê Xanî ye.

Lauren Verster - *(Wêne: Null)*

Lauren penc rojan gerîlla bû

Rudaw Amsterdam

Gelo jiyana li çiyê li gel şervanên PKK'ê weke biyaniyek çawa ye? Di mejiyê bernameçêker Lauren Verster de ew pirs digeriya pêş ku ji bo roportajekê berê xwe bide çiyayê Qendîl'ê.

Verster ji bo bernameyeke nû çû Venezûela, ji bo ku şerê çeteyan bijî û li Nijerya'yê jî li ser tîcareta jinê lêkolînek pêk anî. Ji ber ku bi van roportajên xwe têr nebû, xwe tevlî refên PKK'ê li başûrê Kurdistanê kir û pênc rojan weke gerîllayeke kurd jiya.

Di hevpeyivîneke li gel rojnameya Telegraaf, Verster qala jiyana li çiyê dike û dibêje ku ew ji mirinê ditirse, lê belê tirsa wê bêtir ji bo êşê heye. Dîsa jî Verster bi henekî destnîşan dike: "Mirov careke dijî. Jiber vê yekê jî ez bi xwe re mînyatûra Bûda digerînim, ew min diparêze."

"Dema ez ji firokê peya bûm, min hest kir Kurdistan Libnan e"

"Piştî ku ez piştrast bûm Kurdistan aram e, min biryar stand û ez hatim."

Rûdaw Hewlêr

Stêra muzîka Lubnan'ê Elîsa, piştî kutabûna konsera xwe bi alîkariya hunermend Helkewt Zahîr bersiva çend pirsên Rûdawê da:

Çawa bû te biryar stand ku werî Kurdistan'ê?
Berê ji bo hatina min a Kurdistan'ê pêşniyar ji min re hatibû, piştî ku ez piştrast bûm Kurdistan aram e, min biryar stand û ez hatim.

Te tenê Hewlêr dît; Hewlêr çawa ket berçavê te?
Bi rastî min zêde xelk dît, dema min tunebû bigerim, lê dema ez li firokê peya bûm, min hest kir ez li Lubnanê me.

Te organîzekirin û amadekirina konserê çawa dît?
Amadekariyeke baş hatibû kirin, ji bo organîzekirina vê bernamê ez ji desteya rêveber re spas dikim. Konsereke gelek xweş bû, beşdarên konserê jî ez dilxweş kirim, stranên min dizanîn û bi min re digotin.

Nerîna te ya di derbarê gelê kurd de çawa ye?
Pir bi germî pêşwaziya min kirin, min hest kir ku ez li Lubnan'ê me, wek lubnaniyan ji min hez dikirin, kurd gelek ji hunerê hez dikin, ez wan re pir spas dikim, herwiha ji we re jî.

Kêfa jin û siyasetmedarên Kurdistan'ê ji elmasan re tê

M. Feyzulla Saleyî Hewlêr

Di van hersê salên borî de, kirîna elmas û demjimêrên destan ên giranbuha li Herêma Kurdistan'ê zêde bûye. Bi taybetî di nav jin û siyasetmedaran de. Herwiha li Hewlêr'ê êdî gelek dikanên firotina elmasan tên vekirin.

Astê jiyanê niha li Herêma Kurdistan'ê baştir bûye. Niha jimareke zêde ya gel pereyên xwe didin elmas û demjimêrên giranbuha û ev jî diyardeyeke nû ye di nav hemwelatiyên herêmê de ku berî çend salan piraniya wan rojane kêmî dolarekî bidest dixistin.

Li Hewlêr'ê çend dikanên elmasan hatine vekirin û hinek ji wan jî marketên cîhanî ne. Umer Heval ê 21 salî rêveberê dikana firotina elmas û dejimêran a bi navê ZEN a Tirkî li Hewlêr'ê ye û dibêje: "Jimara dewlemendan li Kurdistan'ê zêde bûye û niha xelk pereyan dide eşyayên ciwankariyê."

Eşyayên dikana ZEN zêde giranbuha ne, parçeyê xemilandinê yê herî erzan bi 200 Dolaran e, lê yê herî giran bi 50 hezar Dolaran e. Piraniya kiryarên dikana ZEN jin ên ku elmas ji xwe û mêrên xwe re dikirin û mêr jî ji xwe û hevalên xwe yên keç re dikirin.

Dikaneke din a Macîdî Mall, dikana Chopard e ku demjimêrên giranbuha yên Swêsrî û elmasan difiroşe. Hinek kiryarên vê dikanê siyasetmedar û parlamenterên kurd in, dîplomatên biyanî û bazirgan in. Xwediyên dikana Chopard ji Bexda'yê ne û sê dikanên wan ên din li Hewlêr'ê hene û li seranserê Îraq'ê jî 6 dikanên wan hene.

Dewlemendî ciqas zêde bibe jiyan jî ewqas bi zêr û elmasan dixemile...